

לקוטי תורה • פרשת מטות • מאמר 5

עיני כל אליך ישברו וגו'

”עיני כל אליך ישברו”

הכרת ה' נעשית ממשית כאשר ההתבוננות של השכל עוברת דרך "שערי" הבינה אל הלב ונקלטת בו. כנסת ישראל עוברת מ"כל", הארוסה המשתוקקת מרחוק, ל"כלה", הכלה המתייחדת עם ה' תחת חופת הרצון העליון.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/matos/5](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/matos/5)

הנקודה

הכרת ה' נעשית ממשית כאשר ההתבוננות של השכל עוברת דרך "שערי" הבינה אל הלב ונקלטת בו. כנסת ישראל עוברת מ"כל", הארוסה המשתוקקת מרחוק, ל"כלה", הכלה המתייחדת עם ה' תחת חופת הרצון העליון.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מבאר את תהלים קמה, טו-טז על פי פירוש הזוהר לפסוק "נודע בשערים בעלה": ה' נודע לכל אדם "לפי מה שהוא משער בלבו". השערים הם חמישים שערי בינה. ההתבוננות באור אין סוף שנשארת בשכל היא "מוח הבינה"; כשהיא נפתחת כלפי חוץ ומאירה את הלב, היא נעשית "שערים", כי גם הלב מבין. "כל", שערכו המספרי חמישים, היא כנסת ישראל. אך ייתכן שהאור יגיע ללב בלי להיקלט בנקודה הפנימית שלו: זו בחינת "כל", הארוסה, שמצבה הוא "עיני כל אליך ישברו", השתוקקות מרחוק. כשהאור נקלט, נוסף ל"כל" ה"א והיא נעשית "כלה", הכלה הנשואה. הקליטה זקוקה לחופה, אור מקיף של הרצון העליון, שמתגלה במיוחד בשבת וביום טוב; אז מתקיים "נותן להם את אכלם בעתו", כשהאוכל פירושו ייחוד. "פותח את ידיך" יוצר את הכלי המקבל, ו"ומשביע לכל חי רצון" הוא הסיפוק שבא במקום ההשתוקקות.

מבנה

1	שערי הבינה שבלב	11
	"השערים" שבזוהר הם ההבנה העוברת מן השכל אל הלב; "כל", שערכו המספרי חמישים, היא כנסת ישראל, ו"כלה" מקבילות לארוסה ולכלה הנשואה.	
2	"כל" ו"כלה" בתפילה	21
	בתפילה, אור שמגיע רק לחלקו החיצוני של הלב הוא בחינת "כל"; אור שנקלט בנקודה הפנימית של הלב הוא בחינת "כלה", והכרת ה' פירושה ייחוד.	
3	החופה ופירוש הפסוק	31
	הקליטה באה לאחר החופה, הרצון העליון המקיף: "עיני כל מבטא השתוקקות, "אכלם" הוא הייחוד "בעתו", ו"פותח את ידיך" יוצר את הכלי.	
4	הסיפוק שלאחר הייחוד	41
	"ומשביע לכל חי רצון" הוא הסיפוק הבא במקום ההשתוקקות; הדבר גם מבאר את נדרי האשה בבית אביה ואת מצבן של הארוסה והנשואה.	

מושגים

חמישים שערי בינה נ' שערי בינה	"כל" ו"כלה" כל / כלה
הבינה כשהיא נפתחת מן השכל אל הלב, כך שגם הלב משיג את מה שהשכל מתבונן בו; שבע מדות, שכל אחת מהן כלולה משבע, ושער חמישים שלמעלה מהן.	"כל", שערכו המספרי חמישים, היא כנסת ישראל כאשר האור מגיע רק לחלקו החיצוני של הלב; "כלה", "כל" בתוספת ה"א, היא המצב שבו האור נקלט בנקודה הפנימית של הלב.

ארוסה ונשואה ארוסה ונשואה

שני שלבי הנישואין, המשמשים לתיאור היחס בין הנשמה לה': הארוסה משתוקקת מרחוק, ואילו הכלה הנשואה מתייחדת ומקבלת.

קליטה קליטה

כניסת האור לעומק הפנימי ביותר של הלב, בדומה לעיבור; היא מתאפשרת רק לאחר החופה.

חופה חופה

אור מקיף של הרצון העליון המרחף על הלב ומאפשר את הייחוד; בתפילה זו התבוננות שלמעלה ממה שהלב, ואף השכל, יכולים להכיל.

בעתו בעתו

זמן הרצון העליון של עצמות ה', הבא מאתערוותא דלעילא בלבד, כמו בשבת וביום טוב.

מיין דוכרין מיין דוכרין

השפע הזכרי מלמעלה, המכונה "אכלם", טיפת החכמה העליונה המתגלית ברצון ובחכמת התורה.

קטע 1 • 11

שערי הבינה שכלב

1 עיני כל¹ אליך ישברו² וגו'. הנה על מ"ש נודע בשערים בעלה³ פי' בזהר פי' וירא⁴ (דק"ג ע"ב) לפום מה דמשער בלביה.⁵

"עיני כול מביטים אליך בתקווה" וגו'. והנה, על הכתוב "נודע בשערים בעלה", מסביר הזוהר בפרשת וירא (דף ק"ג ע"ב): "לפי מה שהוא משער בלבו".

המאמר פותח בתהילים קמ"ה, ט"ו: "עיני כול אליך ישברו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו", שאותו הוא עתיד להסביר ביטוי אחר ביטוי. הוא מתחיל ממשלי ל"א, כ"ג: "נודע בשערים בעלה", שהזוהר מפרש כידיעת ה' אצל כל אדם בהתאם למה שהוא "משער" בלבו. המילה "משער" קשורה לשורש של "שערים".

עוד פי' שם מאן שערים כד"א [כמה דאת אמר] שאו שערים ראשיכם⁶ וביארו בזה בפ' פינחס (דרנ"ג ע"ב) אלין אינן תרעין עילאין כו'

עוד מסביר שם: "מה הם שערים? כמו שנאמר: 'שאו שערים ראשיכם'. ובפרשת פינחס (דף רנ"ג ע"ב) ביארו: 'אלה הם שערים עליונים' וכו',

הזוהר מוסיף שה"שערים" הם אלה שבתהילים כ"ד, ז': "שאו שערים ראשיכם". בפרשת פינחס הוא מזהה אותם כשערים עליונים — שערי הבינה העליונה.

ואינן חמשין תרעין⁷ והם חמישים שערי בינה.⁸ ולהבין זה איך על שערי בינה אמרו דמשער בלביה.

"והם חמישים שערים"; והם חמישים שערי בינה. ויש להבין: כיצד אמרו על שערי בינה "מה שהוא משער בלבו"?

חמישים השערים של הזוהר הם "חמישים שערי בינה" הידועים מן התלמוד. מכאן עולה שאלת המאמר: בינה היא הבנה, כוח שבמוח; מדוע קושר הזוהר את שעריה למה שאדם משער בלבו?

אך כי הנה אמרו הלב יודע הלב מבין⁹ (כמ"ש ברע"מ [ברעיא מהימנא] ס"פ כי תצא) (דר"פ ע"ב).

אך [התשובה היא] שהנה אמרו: "הלב יודע, הלב מבין" (כמו שכתוב ברעיא מהימנא, סוף פרשת כי תצא) (דף ר"פ ע"ב).

התשובה נפתחת בדברי הרעיא מהימנא: הלב עצמו יודע ומבין. לכן הלב אינו רק מקום של רגש, אלא גם מקום של הבנה.

וברכות בקהלת ע"פ דברתי אני עם לבי הלב רואה שנאמר ולבי ראה הרבה חכמה¹⁰ הלב שומע שנאמר ונתת לעבדך לב שומע^{11, 12, 13} כו'

ובמדרש רבה על קהלת, על הפסוק "דברתי אני עם לבי", נאמר: "הלב רואה, שנאמר: 'ולבי ראה הרבה חכמה'; הלב שומע, שנאמר: 'ונתת לעבדך לב שומע' וכו',

המדרש על קהלת א', ט"ז מונה פעולות שונות של הלב, ומביא פסוק כהוכחה לכל אחת מהן. הלב "רואה", כמו שאמר שלמה "ולבי ראה הרבה חכמה", והוא גם "שומע", כפי שביקש "לב שומע". בכך מיוחסות ללב יכולות שבדרך כלל מייחסים למוח.

הלב מחשב כו' ועיין בפ"ב [בפרק ב'] דאבות משנה ט', וכן אמרו בינה ליבא ובה הלב מבין.^{14, 15}

"הלב חושב" וכו'. ועיינו באבות, פרק ב', משנה ט'. וכן אמרו: "בינה — לבא, ובה הלב מבין".

ברשימת המדרש נאמר גם "הלב חושב". הטקסט מפנה אף לאבות ב', ט', שם נאמר שתשובתו של רבי אלעזר בן ערך, "לב טוב", כוללת את שאר התשובות. גם בתיקוני הזוהר נאמר במפורש שבינה היא הלב, ובאמצעותה הלב מבין.

ביאור הענין¹⁶ הוא ההתבוננות באור א"ס ב"ה איך שהוא סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] וכו' כשהוא

עדיין במוח תבונתו ולא נמשך מזה הארה והמשכה בלב להיות הלב נרגש מזה נקי מוח בינה

ביאור העניין הוא ההתבוננות באור אין סוף ברוך הוא, כיצד הוא סובב כל עלמין וממלא כל עלמין וכו', כאשר ההתבוננות עדיין נמצאת במוח הבינה שלו, ולא נמשכים ממנה הארה והשפעה אל הלב, כך שהלב ירגיש את הדבר ויתעורר ממנו. מצב זה נקרא מוח הבינה,

כאן אדמו"ר הזקן מבהיר את ההבחנה. אדם מתבונן בכך שאור אין סוף גם מקיף את כל העולמות וגם ממלא אותם; כל עוד ההבנה נשארת במוח ואינה מעוררת את הלב, היא נקראת "מוח הבינה", אך עדיין אינה נקראת "שערי בינה".

ולא שערי בינה אכן כשנפתח ממנה אור להאיר גם בלב נקרא שערי בינה עדי"מ כמו השער הנפתח לצאת בו לחוץ.

ולא שערי בינה. אולם כאשר נפתח ממנה אור להאיר גם בלב, הדבר נקרא שערי בינה; על דרך משל, כשער שנפתח כדי לצאת דרכו החוצה.

שער הוא פתח שדרכו יוצאים. כאשר אור ההבנה נפתח ומאיר גם בלב, הבינה נעשית "שערים".

כך יוצא אור ההשגה מן מוח תבונתו ונתפסת בלב שהלב משער ומשיג גם היא אותה השגה והתבוננות

כך אור ההשגה יוצא ממוח התבונה שלו ונקלט בלב, כך שגם הלב משער ומשיג את אותה השגה והתבוננות.

ההשגה שהחלה במוח נתפסת כעת גם בלב, כך שגם הלב "משער" ותופס את אותו רעיון עצמו. זהו "מה דמשער בלביה" שבזוהר.

(ועיין בילקוט ריש משלי היכן היא החכמה מצויה כו' ע"ש. וע' בזהר פ' שלח)¹⁷ (דקס"א ע"ב).

(ועיינו בילקוט בתחילת משלי: "היכן מצויה החכמה?" וכו', ושם. ועיינו בזוהר, פרשת שלח) (דף קס"א ע"ב).

שני מקורות תומכים בכך. הילקוט בתחילת משלי מביא את הדיון אם החכמה מצויה בראש או בלב, ומביא את הדעה שהיא בלב; הזוהר בפרשת שלח מתאר את הלב כמי שניזון מן המוח שלמעלה וקשור אליו.

ועמ"ש במ"א בביאור ע"פ¹⁸ והיה לכם¹⁹ לציצית בד"ה להבין ענין הלב, וע"ז נאמ' [נאמר] שמע ישראל²⁰ שמיצה בלב

ועיינו במה שכתוב במקום אחר, בביאור על הפסוק "והיה לכם לציצית", במאמר המתחיל "להבין ענין הלב". ועל כך נאמר "שמע ישראל" — שמיצה בלב,

ההפניה היא לביאור על פסוק הציצית בלקוטי תורה, פרשת שלח, הפותח במילים "להבין ענין הלב". גם "שמע ישראל" מתפרש כך: השמיצה הנזכרת היא ההכנה של הלב עצמו.

להבין כו', וזהו כוונת המאמר וירא ק"ג ע"פ נודע בשערים בעלה כל חד לפום מה דמשער בלביה היינו כפי מה דמשער ומשיג בלבו את ההתבוננות שבמוחו מסוכ"ע וכו'

להבין וכו'. וזוהי כוונת המאמר [ב]וירא ק"ג, על הפסוק "נודע בשערים בעלה": "כל חד לפום מה דמשער בלביה"; כלומר, לפי מידת מה שהוא משער ומשיג בלבו את ההתבוננות שבמוחו באור שסובב כל עלמין וכו'.

כעת נאמרת בפירוש כוונת הזוהר. "כל חד לפום מה דמשער בלביה" פירושו: לפי מידת מה שהלב עצמו קולט ותופס מן ההתבוננות שבמוח באור שסובב כל עלמין.

ולכן נק' ג"כ נ' שערי בינה שיוצא האור מן מוחו לחוץ לתבונת לבו כמו ד"מ [דרך משל] שער נפתח

ולכן היא נקראת גם חמישים שערי בינה, כי האור יוצא ממוחו החוצה, אל תבונת לבו, כמו, למשל, שער שנפתח.

לכן הבחינות האלה נקראות חמישים "שערי" בינה. באמצעותן אור ההכנה עובר מן המוח אל הבנת הלב, כמו דרך שער פתוח.

(ובמ"א ע"פ וספרתם לכם^{21,22} נתי' [נתבאר] דנש"ב [דנ' שערי בינה] הם ז' מדות עליונות וכל א' כלול מז' הרי מ"ט והיינו כי משכן המדות הוא בלב וע"י שנמשך מהמוח לתבונת לבו להיות הלב מבין כו' הרי נמשך המשכת הבינה במדות שבלב

(ובמקום אחר, על הפסוק "וספרתם לכם", נתבאר שחמישים שערי בינה הם שבע המדות העליונות, שכל אחת מהן כלולה משבע, ובסך הכול ארבעים ותשע. כלומר, מקום משכנן של המדות הוא בלב, וכאשר [האור] נמשך מן המוח אל תבונת לבו, כך שהלב מבין וכו', נמשכת הבינה אל המדות שבלב;

הערת סוגריים מפנה למאמר על ספירת העומר: השערים הם שבע המדות, שכל אחת מהן כוללת את כל שבע המדות, ובסך הכול ארבעים ותשע. מאחר שהמדות שוכנות בלב, כאשר הבינה מגיעה ללב, היא נמשכת אל המדות.

לכן הם מ"ט שערים נגד ז' מדות כנ"ל, ועמ"ש בד"ה צו כו' את קרבני לחמי^{23,24} בענין עצמות גידין ובשר, וע' בפרדס שער י"ג שער השערים פרק^{25,26} ה' ופי"ז [ופרק ז'] ועמ"ש במ"א ע"פ ושעריך לאבני אקדח^{27,28},

לכן הם ארבעים ותשעה שערים כנגד שבע המדות, כנזכר לעיל. ועיינו במה שכתוב במאמר המתחיל "צו וכו' את קרבני לחמי", בעניין עצמות, גידים ובשר; ועיינו בפרדס, שער י"ג, שער השערים, פרק ה' ופרק ז'; ועיינו במה שכתוב במקום אחר על הפסוק "ושעריך לאבני אקדח",

לכן ארבעים ותשעה השערים מקבילים לשבע המדות. בהמשך מובאות הפניות נוספות: מאמר על העצמות, הגידים והבשר של הקרבנות; הפרדס, המביא את הדעה שהשערים הם שבע כפול שבע, ואילו הבינה עצמה היא השער החמישים; ומאמר על "שעריך לאבני אקדח" שבישעיהו.

וזהו כל בגימט' [בגימטריא] נ' ²⁹ שהם נשיב [נ' שערי בינה] והיינו פי' עיני כל וכו' כנס"י [כנסת ישראל] נק' כל נגד נשיב [נ' שערי בינה] כל חד לפום שעו"ד [שיעורא דיליה] אליך ישברו כו' וזהו "כל", שבגימטריה עולה חמישים, והם חמישים שערי בינה. וזהו פירוש "עיני כל" וכו': כנסת ישראל נקראת "כל", כנגד חמישים שערי בינה; כל אחד לפי מידתו שלו — "אליך ישברו" וכו'.

המילה "כל" עולה בגימטריה חמישים (כ"ף = 20, למ"ד = 30), ורומזת לחמישים שערי בינה. לכן "עיני כל" מתייחס לכנסת ישראל, שנקראת "כל" כנגד חמישים השערים; כל אחד מביט אל ה' לפי מידת הבנתו.

(ופי' עיני כל היינו כנ"ל בענין הלב רואה כי גם דהשערים הם ממוח בינה³⁰ וראיה הוא מבחי' חכמה (ופירוש "עיני כל" הוא כפי שהוסבר לעיל בעניין "הלב רואה": אף שהשערים הם ממוח הבינה, והראייה היא מבחינת החכמה,

נקודה נוספת על המילה "עיניים": הראייה שייכת לחכמה, ואילו השערים שייכים לבינה. כיצד, אם כן, אפשר לתאר את השערים כעיניים שרואות?

אך כי השער החמישים הוא המחבר חו"ב [חכמה ובינה] וממשיך התפשטות החכמה עילאה בכל המ"ט שערים ועמ"ש סד"ה וספרתם לכם הנ"ל. ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] פ' אמור (דצ"ג ב') בענין לב. אלא שהשער החמישים הוא המחבר בין חכמה לבינה וממשיך את התפשטות החכמה העליונה בכל ארבעים ותשעה השערים. ועיין במה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "וספרתם לכם", שהוזכר לעיל. ועיין ברמ"ז, רבי משה זכות, על פרשת אמור (דף צ"ג ב'), בעניין הלב.

התשובה היא שהשער החמישים מחבר בין חכמה לבינה וממשיך את התפשטות החכמה העליונה בכל ארבעים ותשעה השערים, כך שבהבנת הלב יש מעין ראייה. מובאים כאן דברי סיום המאמר על ספירת העומר ופירוש הרמ"ז על הזוהר בפרשת אמור, העוסקים בלב.

ובשם המגיד נ"ע [נשמתו עדן] איתא³¹ ע"פ חזה התנופה דלכך נקי חזה משום שהחכמה שהיא בחיי ראייה נמשך עד החזה ומשם ולמטה הוא בחיי ירכין וכנודע מענין חצר הכבד שהיא פרסא המפסיק בין אברי הנשימה כו'

ובשם המגיד, נשמתו עדן, נאמר על [הפסוק] "חזה התנופה", שהוא נקרא "חזה" משום שהחכמה, שהיא בחינת ראייה, נמשכת עד החזה; ומשם ולמטה זו בחינת הירכיים, כידוע בעניין חצר הכבד, שהיא מחיצה המפרידה בין איברי הנשימה וכו';

המגיד ממזריטש הסביר מדוע חזה הקרבן נקרא "חזה", מילה שפירושה בארמית "ראייה": ראיית החכמה נמשכת עד החזה, ומתחת לחזה מתחילה בחינת הירכיים. הסרעפת, המפרידה בין איברי הנשימה, מסמנת את הגבול הזה.

רק לפי שהחזה הוא דבר חיצוני לכך נקי חזה שהוא תרגום של ראייה ועמ"ש במ"א ע"פ ומבשרי אחזה אלוה³² בד"ה וידעת היום, דאחזה שהוא לשון תרגום הוא אחוריים דבחי ראייה ממש.

אלא שמכיוון שהחזה הוא איבר חיצוני, הוא נקרא "חזה", שהוא תרגום של "ראייה". ועיין במה שכתוב במקום אחר על הפסוק "ומבשרי אחזה אלוה", במאמר המתחיל "וידעת היום": "אחזה", שהיא לשון תרגום, היא בחינת אחוריים של ראייה ממש.

אלא שהחזה הוא חלק חיצוני של הגוף, ולכן שמו הוא המילה הארמית לראייה, ולא המילה העברית. בדומה לכך, המילה "אחזה" בפסוק של איוב "ומבשרי אחזה אלוה" היא לשון בסגנון ארמי, המציינת את האחוריים, כלומר את הצד החיצוני, של הראייה הממשית.

אך לפעמים נקי כנס"י [כנסת ישראל] כלה בה"א [בית הלל אומרים] נוספת הטעם לזה כי יש ארוסה ונשואה קודם שנכנסה לחופה שאינה

אך לפעמים כנסת ישראל נקראת "כלה", בה"א נוספת. הטעם לכך הוא שיש ארוסה ויש נשואה: לפני שנכנסה לחופה, כאשר עדיין אינה

כאן מופיע הדימוי המרכזי של המאמר. כנסת ישראל נקראת לפעמים "כלי" ולפעמים "כלה", כלומר "כלי" בתוספת ה"א; ההבדל מקביל לשני שלבי הנישואין בעם ישראל: אירוסין ונישואין.

ראויה ליחוד וזיווג עדיין נקי ארוסה והנשואה הוא אחר שנכנסה לחופה וראויה לזיווג אז היא נשואה ונקי כלה בה"א [בית הלל אומרים] ועמ"ש בד"ה יחיינו מיומים.^{34, 35, 36, 37}

ראויה לייחוד ולזיווג, היא נקראת ארוסה; ואילו הנשואה היא לאחר שנכנסה לחופה והיא ראויה לזיווג — אז היא נשואה ונקראת "כלה", בה"א. ועיין במה שכתוב במאמר המתחיל "יחיינו מיומים".

ארוסה קשורה לבעלה, אך בני הזוג עדיין אינם חיים יחד; רק לאחר החופה היא נשואה. "כלי" בלי ה"א מציין את מצב האירוסין, ו"כלה" עם ה"א מציין את מצב הנישואין.

קטע 2 • 211

"כלי" ו"כלה" בתפילה

2 וביאור ענין זה בעבודה שכלב זו תפלה³⁸ ע"פ המבואר כי כשנמשכה ההתכוננות בלב נקי שער דמשער בלביה.

וביאור העניין בעבודת הלב, שהיא התפילה, על פי המבואר: כאשר ההתכוננות נמשכת אל הלב, היא נקראת שער, [כמו] "מה שהוא משער בלבו".

אדמו"ר הזקן מיישם כעת את הרעיון בתפילה, שהתלמוד מכנה "עבודת הלב". כשההתכוננות שבתפילה מגיעה אל הלב, היא נעשית "שער", כפי שנאמר בזהר: "מה שהוא משער בלבו".

אמנם יוכל להיות שגם אם משער בלביה אבל לא נקלט האור בתוך תוך עומק לבבו כמ"ש בכל לבי דרשתיך³⁹ פי' כשנקלט כוי

אולם ייתכן שגם אם הוא משער בלבו, האור עדיין לא נקלט בעומק הפנימי ביותר של לבו. על כך נאמר: "בכל לבי דרשתיך"; כלומר, כאשר הוא נקלט וכו',

הגיעה אל הלב אינה סוף התהליך: האור עשוי לגעת בלב בלי להיקלט בעומק הפנימי ביותר שלו. הפסוק "בכל לבי דרשתיך" מתאר מצב שבו האור נקלט במלואו.

אז נקי בכל לבי היינו שנכנס כל נש"ב [ני שיערי בינה] בתוך נקודת לבבו אבל אם לא נקלט רק הוא בחיצוניות הלב נקי כל בלא הי'

אז הוא נקרא "בכל לבי", כלומר שכל חמישים שערי בינה נכנסים אל תוך נקודת לבו. אבל אם האור אינו נקלט, והוא נמצא רק בחיצוניות הלב, הדבר נקרא "כלי בלי הי"א.

"בכל לבי" פירושו ש"כלי" — חמישים שערי בינה — נכנס אל נקודת הלב ממש. אם האור נשאר רק בשכבה החיצונית של הלב, המצב נקרא "כלי בלי הי"א.

אבל כשנקלט כנ"ל נקי כלה בה"א [בית הלל אומרים] כי הה"א מורה על פנימיות הלב המקבל נש"ב [ני שיערי בינה] בתוכה כפי דמיון קליטת הנוק' [הנוקבא] טיפת דבר

אבל כשהוא נקלט, כאמור לעיל, הדבר נקרא "כלה" בה"א, שכן הה"א מורה על פנימיות הלב, המקבלת בתוכה את חמישים שערי בינה, בדומה לקליטת טיפת הזכר אצל הנוקבא.

כשהאור נקלט, המילה נעשית "כלה" בה"א. הה"א מסמלת את פנימיות הלב, שמכניסה לתוכה את חמישים השערים. הדבר נמשל להיריון, שבו הנקבה מקבלת את הטיפה מן הזכר וקולטת אותה.

לכן נקי נשואה אחרי שנקלט אור איס ב"ה שבהשגת מוחו בתוך נקודת לבבו ביחוד וזיווג ועמ"ש בד"ה ענין ראש השנה כפי תבא.

לכן היא נקראת נשואה, לאחר שאור אין סוף ברוך הוא, שהושג בשכלו, נקלט בתוך נקודת לבו, ביחוד וזיווג. וראו גם מה שנכתב במאמר המתחיל "ענין ראש השנה", בפרשת תבוא.

לכן מצב זה נקרא "נשואה": אור אין סוף שהשכל השיג נקלט בנקודה הפנימית שבלב, ביחוד שלם. המאמר "ענין ראש השנה" בפרשת תבוא מובא לעיון נוסף בנושא.

משא"כ בחיי ארוסה היינו כשלא נקלט כנ"ל אזי נקרא ארוסה ונקי כל כנ"ל. וזהו נודע בשערים בעלה⁴⁰ פ"י נודע לשון יחוד וזיווג כמו והאדם ידע⁴¹ כו'.

לעומת זאת, בחינת ארוסה היא כאשר האור לא נקלט, כאמור לעיל; אז היא נקראת ארוסה ונקראת "כל", כפי שהוסבר. וזהו "נודע בשערים בעלה": "נודע" הוא לשון יחוד וזיווג, כמו "והאדם ידע" וכו'.

מצב האירוסין הוא כשהאור לא נקלט, והוא נקרא "כל". כך מתבאר גם הפסוק "נודע בשערים בעלה": "נודע" הוא לשון של יחוד, כמו בפסוק "והאדם ידע את חוה אשתו".

וז"ש [וזהו שכתוב] וידעת היום והשבות⁴² אל לבבך כו' (ועמ"ש בד"ה לריח שמניך⁴³ בענין וכד קבילת דכר אקרי נערה בה"א [בית הלל אומרים], כי הה"א מורה על שקיבלה ההשפעה מעלמא דדכורא.

וזהו שנאמר: "וידעת היום והשבות אל לבבך" וכו'. (וראו גם מה שנכתב במאמר המתחיל "לריח שמניך", בענין "וכד קבילת דכר אקרי נערה בה"א" — כשהיא מקבלת זכר, היא נקראת "נערה" בה"א; שכן הה"א מורה שקיבלה את ההשפעה מעולם הזכר.)

כך גם "וידעת היום והשבות אל לבבך" פירושו שדעת ה' מתייחדת עם הלב ונקלטת בו. בסוגריים מובא הסבר שלפיו היא נקראת "נערה" בה"א רק לאחר שקיבלה מן הזכר, והה"א מסמלת את ההשפעה שקיבלה.

לכן ע"פ לה"ק [לשון הקודש] ג"כ תוספת הה"א מורה על ל' [לשון] זכר כמו ואת לשון נקבה ואתה לשון זכר כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] פ' ואתחנן ע"פ ואת תדבר^{44, 45} וכ"ה במשנה פ"ד

לכן גם בלשון הקודש תוספת הה"א מורה על לשון זכר: "ואת" היא לשון נקבה, ואילו "ואתה" היא לשון זכר, כפי שפירש רש"י בפרשת ואתחנן על הפסוק "ואת תדבר". וכך הוא גם במשנה, פרק ד'.

גם לשון הקודש מראה שתוספת ה"א מסמנת לשון זכר: "את" היא לשון נקבה ו"אתה" לשון זכר. רש"י מציין זאת בהקשר של דברי העם למשה: "ואת תדבר אלינו"; הוא מסביר שמה אמר להם שהחלישו את כוחו כנקבה. הדברים מצביעים גם על המשנה במסכת נזיר, פרק ד'.

דנויר ובגמרא ריש קדושין⁴⁶ גבי שלש ושלשה⁴⁷, ועי' בפרדס שער השערים ספ"ו⁴⁸ ובעה"כ [ובערכי הכינויים] ערך כל.^{49, 50} ועמ"ש עוד מענין כי כל בשמים ובארץ⁵¹ בשה"ש [בשיר השירים] בד"ה לסוסתי ברכבי פרעה):^{52, 53, 54}

של נזיר, ובגמרא בתחילת מסכת קידושין, בענין "שלש" ו"שלשה". ועיינו בפרדס, שער השערים, בסוף פרק ו, ובעמק המלך, בערך "כל". ועיינו עוד כמה שנכתב בענין "כי כל בשמים ובארץ", בשיר השירים, במאמר המתחיל "לסוסתי ברכבי פרעה".

הגמרא בתחילת מסכת קידושין שואלת מדוע המשנה אומרת "שלש", בלי ה"א, ומשיבה שהיא מונה "דרך", שם עצם בנקבה; הצורה עם ה"א משמשת לשמות עצם בזכר. הפרדס מלמד שיסוד נקרא "כל", חמישים, מפני שהוא מקבל את חמישים השערים, ומלכות נקראת "כלה" כשהיא מקבלת אותם ממנו.

קטע 3 • 311

החופה ופירוש הפסוק

3 ב אמנם אין בחינת הקליטה נעשה עד לאחר החופה לפי שבחי' החופה הוא אור מקיף מלמעלה שמאיר על חתן וכלה שיוכלו להתייחד

2. אולם בחינת הקליטה מתרחשת רק לאחר החופה, משום שבחינת החופה היא אור מקיף מלמעלה, המאיר על החתן והכלה כדי שיוכלו להתייחד;

סעיף 2 מסביר מה מאפשר את הקליטה הזאת. היא מתרחשת רק לאחר החופה, המקרינה אור מקיף מלמעלה על החתן והכלה ומאפשרת להם להתייחד.

והיינו הארת רצון העליון השורה בבחינת מקיף על הלב שיוכל לקלוט האור בתוכו⁵⁵ ולמעלה בכנס"י [בכנסת ישראל] הוא ג"כ בחי' מקיף עליון הנקי חופה כמ"ש

כלומר, הארת הרצון העליון השורה בבחינת מקיף על הלב, כדי שיוכל לקלוט את האור בתוכו. וגם למעלה, בכנסת ישראל, יש אור מקיף עליון הנקרא חופה, כמו שכתוב,

בעבודת האדם, "חופה" זו היא הארת הרצון העליון החופפת על הלב ומאפשרת לו לקלוט את האור בתוכו. גם למעלה, בכנסת ישראל, יש אור מקיף עליון הנקרא חופה.

כי על כל כבוד חופה⁵⁶ בכדי שיהיה יחוד וזיווג ואז נקי' כנס"י [כנסת ישראל] כלה עם ה'

"כי על כל כבוד חופה", כדי שיהיו ייחוד וזיווג; ואז נקראת כנסת ישראל כלה, עם ה'.

הפסוק בישעיהו, "על כל כבוד חופה", רומז לכך: החופה שעל "כל" מאפשרת את הייחוד. אז נעשה "כל" ל"כלה", בתוספת ה'.

(וענין בחינת חופה זו בעבודה י"ל [יש לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במ"א ע"פ טוב לחסות⁵⁷ שיש כמה מיני התבוננות יש שתכנס בקרב איש ולב עמוק⁵⁸ כו' שהלב הוא כלי קיבול לאהבה זו ויש התבוננות (ואת עניינה של בחינת החופה הזו בעבודה אפשר להסביר על פי מה שכתוב במקום אחר על הפסוק "טוב לחסות": יש כמה סוגים של התבוננות. יש התבוננות שנכנסת "בקרב איש ולב עמוק" וכו', כך שהלב נעשה כלי קיבול לאהבה הזאת; ויש התבוננות

בקטע מוסגר מוסברת החופה בעבודת האדם, על יסוד המאמר על "טוב לחסות". סוג אחד של התבוננות נכנס "בקרב איש ולב עמוק", והלב נעשה כלי לאהבה שהיא מעוררת.

שהיא למעלה בהשגת מוחו ותבונתו והלב קטן מהכיל התבוננות זו שאלו היה מגיע עד הלב היה כלה שארו ולבבו⁵⁹ בכלות הנפש כו', ויש אשר גם מוחו לא סביל כו' והוא ענין תפלה בלחש ובחשאי כו' שהיא למעלה, בהשגת שכלו ובינתו, והלב קטן מכדי להכיל התבוננות זו; אילו הייתה מגיעה אל הלב, "כלה שארו ולבבו" בכלות הנפש וכו'. ויש התבוננות שגם שכלו אינו יכול לשאת וכו', וזהו ענין התפילה בלחש ובחשאי וכו', התבוננות גבוהה יותר נשאר בשכל, משום שהלב אינו יכול להכיל אותה: אילו הגיעה ללב, האדם היה כלה מרוב געגועים, "כלה שארו ולבבו". גבוהה ממנה התבוננות שגם השכל אינו יכול להכיל, והיא מתבטאת בתפילה הנאמרת בלחש ובחשאי.

שהוא ביטול השגת הנפש מכאשר תוכל שאת כו', ובחי' התבוננות זו שהיא בחינת מקיף נקי חופה, ועמ"ש מענין בחינת מקיף זה בביאור ע"פ וספרתם לכם⁶⁰ בפרשת אמור ועמ"ש מענין חופה בד"ה לסוסתי הנ"ל ובד"ה תורה צוה).^{61,62}

שהוא ביטול השגת הנפש, מפני שהיא למעלה ממה שהיא יכולה לשאת וכו'. ובחינת התבוננות זו, שהיא בחינת מקיף, נקראת חופה. ועיין כמה שכתוב בענין בחינת מקיף זו בביאור על הפסוק "וספרתם לכם" בפרשת אמור, ובמה שכתוב בענין החופה במאמר "לסוסתי" הנזכר לעיל ובמאמר "תורה צוה".

אותה התבוננות נעלית היא ביטול השגת הנפש, שכן היא למעלה ממה שהנפש יכולה לשאת. מכיון שהיא נשארת למעלה בבחינת אור מקיף, היא נקראת חופה. לדיונים נוספים בענין מובאים המאמרים על ספירת העומר, "לסוסתי" ו"תורה צוה".

וזהו עיני כל פ"י קודם שנקראת כלה היינו קודם הקליטה ואז נקרא עיני כל אליך ישברו בבחי' תשוקה מרחוק כמו ארוסה לארוס

וזהו "עיני כל": כלומר, לפני שהיא נקראת כלה, היינו לפני הקליטה, היא נקראת "עיני כל אליך ישברו", בבחינת תשוקה מרחוק, כארוסה המשתוקקת לארוסה.

עתה מוסבר הפסוק: "עיני כל אליך ישברו" מתאר את השלב שלפני שנקראת כלה, לפני הקליטה. "כל" משתוקקת מרחוק, כארוסה המשתוקקת לארוסה.

אבל לאחר החופה אז זמן יחוד וזיווג לקבל ולקלוט האור בבחינת כלה ואז נקי נשואה וע"ז נאמר ואתה נותן להם את אכלם⁶³ היינו לשון זיווג⁶⁴

אבל לאחר החופה מגיע זמן הייחוד והזיווג, לקבל את האור ולקלוט אותו בבחינת כלה; אז היא נקראת נשואה. ועל כך נאמר: "ואתה נותן להם את אכלם", לשון של זיווג,

לאחר החופה מגיע זמן הייחוד, שבו האור מתקבל ונקלט וכנסת ישראל נעשית נשואה. זהו "ואתה נותן להם את אכלם", כאשר "אכלם" הוא לשון של זיווג.

כמו באתי לגני אחותי כלה⁶⁵ אכלתי^{66, 67} כוי (ועי בזהר פי⁶⁸ פינחס דרכי ע"א ודר"מ ריש ע"ב ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם⁶⁹ ושם בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל])

כמו בפסוק "באתי לגני אחותי כלה, אכלתי" וכו' (וראה בזוהר, פרשת פינחס, דף רכ"ו ע"א, ודף ר"מ, בתחילת ע"ב, ובמקדש מלך שם, ושם בשם רבי חיים ויטאל);

הראיה היא משיר השירים ה, א: "באתי לגני אחותי כלה, אכלתי", שבו האכילה מתארת את הזיווג של החתן והכלה. בזוהר, בפרשת פינחס, נדרשים הן הפסוק הזה והן ה"מזון" שבתהלים כמה (דף רכ"ו ע"א), ובדף ר"מ ע"ב נפתח מאמר בפסוק הזה; מובאים גם דברי הפירוש "מקדש מלך" שם.

היינו השפעת אור עליון להתקבל ולקלוט בבחי' מל' שנקרא לב ואז נקי כלה לבכתי אחותי כלה^{70, 71} ונקרא המשכת מ"ד [מייך דוכרין] בשם אכלם כמו כי אם הלחם אשר הוא אוכל.⁷²

כלומר, השפעת אור עליון, כדי שיתקבל וייקלט בבחינת מלכות, הנקראת לב; ואז היא נקראת כלה: "לפכתי אחותי כלה". והמשכת מ"ד נקראת בשם "אכלם", כמו בפסוק "כי אם הלחם אשר הוא אוכל",

"מזון" זה הוא זרימת אור עליון, המתקבלת ונקלטת במלכות, הנקראת "לב"; ואז היא נקראת כלה, כמו בפסוק "לפכתי אחותי כלה". ההמשכה של מ"ד נקראת "אכלם", כמו בתורה בפסוק על פוטיפר: "כי אם הלחם אשר הוא אוכל", שחכמים דרשו אותו על אשתו.

וכמו אכלה ומחתה פיה^{73, 74} ומה שלא אמר בעתם כמו אכלם רק בעתו בוי"ו קאי על

וכמו בפסוק "אכלה ומחתה פיה". ומדוע לא נאמר "בעתם", כמו "אכלם", אלא "בעתו", בוי"ו? הדבר מתייחס ל-

וכן במשלי ל, כ: "אכלה ומחתה פיה", שהגמרא מביאה כביטוי מעודן ליחסי אישות. בהמשך נאמר "בעתו", בלשון יחיד, ולא "בעתם" כדי להתאים ל"אכלם".

עת רצון העליון של עצמות המאציל לפי שהמשכת מ"ד [מ"ד דוכריין] הנ"ל תלוי באתעדלי"ע [באתערותא דלעילא] בלתי אתעדלי"ת [אתערותא דלתתא] כלל לכן נאמר בעתו רצונו רצון עליון לבד כמו בשבתות ויו"ט [ויום טוב].

עת רצון העליון של עצמות המאציל; שכן המשכת מ"ד הנזכרת לעיל תלויה בהתעוררות מלמעלה, בלי שום התעוררות מלמטה. לכן נאמר "בעתו" — רצונו, הרצון העליון בלבד — כמו בשבתות ובימים טובים.

לשון היחיד מתייחסת לעת רצון העליון של עצמות ה'. המשכה זו אינה תלויה בהתעוררות מלמטה; היא באה מהתעוררות מלמעלה בלבד, כמו בשבת וביום טוב.

(וע' בסמוך דרצון העליון הוא בחי' החופה ולכן א"ש [אתי שפיר] דהתגלות זו הוא בשבתות ויו"ט [ויום טוב] שאז הוא התגלות רצה"ע [רצון העליון] כמ"ש בד"ה תורה צוה הנ"ל בענין והשיאנו כו')

(וראה בסמוך שהרצון העליון הוא בחינת החופה; ולכן מובן היטב מדוע התגלות זו היא בשבתות ובימים טובים, שאז מתגלה הרצון העליון, כמו שנכתב במאמר המתחיל "תורה צוה" הנזכר לעיל, בעניין "והשיאנו" וכו',

הרצון העליון הוא החופה, ולכן מובן שהתגלות זו מתרחשת בשבת וביום טוב, שבהם מתגלה הרצון העליון. תפילת החג "והשיאנו... כאשר רצית" מבטאת זאת, כפי שמוסבר במאמר "תורה צוה".

כאשר רצית ואמרת כו' ע"ש ובד"ה ויקהל משה ^{75, 76} גבי וביום השבת יפתח ⁷⁷ וע' בזהר ⁷⁸ פ' בראשית דף ח' ע"א). ⁷⁹

"כאשר רצית ואמרת" וכו'; עיין שם, וכן במאמר המתחיל "ויקהל משה", בעניין "וביום השבת יפתח"; וראה בזהר, פרשת בראשית, דף ח' ע"א).

המאמר "ויקהל משה" מובא בקשר לפסוק ביחזקאל "וביום השבת יפתח", הנאמר על שער החצר הפנימית הסגור בששת ימי החול. מובא גם הזוהר (דף ח' ע"א), המתאר את הכלה המתקשטת במשך הלילה ונכנסת לחופה עם בעלה למחרת.

ולזה רמזו בקידוש לבנה חק וזמן נתן להם ⁸⁰ שלא ישנו את תפקידם (וע' בזהר פ' אחרי דנ"ח סע"א [סוף עמוד א.]). ^{81, 82} ולהבין לפ"ז [לפי זה] לשון וזמן נתן להם יוכן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] הרמ"ז [הרב משה זכות] בפ' (תשא)

ולכך רמזו בקידוש לבנה: "חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם". (וראה בזהר, פרשת אחרי, דף נ"ח ע"א, בסופו. ולפי זה, כדי להבין את הלשון "וזמן נתן להם", יש להבין על פי מה שכתב הרמ"ז בפרשת תשא)

ברכת הלבנה רומזת לכך: "חוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם". מובאים דברי הזוהר בפרשת אחרי ודברי הרמ"ז על פרשת תשא בעניין הביטוי "וזמן נתן להם".

(דקפ"ח ע"ב) בפ"י זמין קוב"ה [קודשא בריך הוא] למעבד לישראל⁸³ כו' ע"ש. ועמ"ש בד"ה והיה מספר בניי [בני ישראל]^{84, 85} בפ"י פקדת הארץ⁸⁶ כו'.

(דף קפ"ח ע"ב), בפירוש "זמין קודשא בריך הוא למעבד לישראל" וכו'; עיין שם. וראה מה שנכתב במאמר המתחיל "והיה מספר בני ישראל", בביאור "פקדת הארץ" וכו'.

הטקסט קושר בין "זמן" לבין דברי הרמ"ז בפירוש דברי הזוהר: "זמין קודשא בריך הוא למעבד לישראל". מובא גם המאמר העוסק בפסוק בהושע "והיה מספר בני ישראל", בעניין "פקדת הארץ".

וזהו פי' ואתה היינו המשכה מבח"י חכמה^{87, 88} התחלת המשכת מ"ד [מ"ן דוכרין] ועיין בזהר פ' בלק (דקצ"ג ע"ב)

וזהו פירוש "ואתה": כלומר, המשכה מבחינת חכמה, שהיא תחילת המשכת מ"ן דוכרין. ועיין בזוהר, פרשת בלק (דף קצ"ג ע"ב),

כעת מתבארת המילה "ואתה" שבתחילת הפסוק "ואתה נותן להם": היא מציינת המשכה מחכמה, ראשית זרימת מ"ן דוכרין. מובא הזוהר בפרשת בלק, שבו נדרש הביטוי "הוי אלקי אתה", והמילה "אתה" מתפרשת כצד ימין.

ע"פ ה' אלקי אתה ארוממך^{89, 90} כו'. ופי' ואתה את היינו המשכת כ"ב אותיות לה' תתאה שהיא בחי' מלי'.

על פי הפסוק "הוי אלקי אתה ארוממך" וכו'. ופירוש "ואתה": "את" — אל"ף-ת"ו — כלומר, המשכת עשרים ושתיים האותיות אל הה"א התחתונה, שהיא בחינת מלכות.

את אותיות "ואתה" קוראים כל אחת בפני עצמה. "את" — אל"ף-ת"ו — רומזת לעשרים ושתיים אותיות האל"ף-ב"ת, הנמשכות אל הה"א האחרונה, הה"א התחתונה של השם, שהיא מלכות.

והוי"ו דואתה מורה על המשכה זו כי תמונת ו' הוא שבראשו כמו יו"ד ונמשך משם קו דק. הוי"ו של "ואתה" מורה על המשכה זו, שכן צורת הוי"ו היא שבראשה היא דומה ליוד, ומשם נמשך קו דק כלפי מטה.

והוי"ו שבראש המילה "ואתה" מתארת את המשכה עצמה. צורתה היא יוד למעלה, שממנה יורד קו דק.

ועיין בפ' תצוה (דקע"ט ע"ב)⁹¹ ועמ"ש סדי"ה והי' [והיה] הוי' לי גבי וישם אותה מצבה⁹² כו' ע"ש. ועיין בפרשת תצוה (דף קע"ט ע"ב); וכן במה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "והיה הוי' לי", בעניין "וישם אותה מצבה" וכו', עיין שם.

מובא הזוהר בפרשת תצוה (קע"ט ע"ב), האומר שהאורות העליונים והתחתונים הכלולים יחד נקראים "ואתה". מובא גם סוף המאמר "והיה הוי' לי", העוסק בכך שיעקב העמיד את האבן כמצבה.

וזהו ואתה נותן כו' בעתו דוקא היינו בעת רצון העליון שהוא בחי' החופה שלפני היחוד (ועמ"ש עוד מענין עיני כל בד"ה כי ההרים ימושו).^{93, 94}

וזהו "ואתה נותן" וכו', "בעתו" דווקא, כלומר, בעת רצון העליון, שהיא בחינת החופה שלפני היחוד. (ועיינו עוד בעניין "עיני כל" במאמר המתחיל "כי ההרים ימושו".)

אם כן, "ואתה נותן" ... בעתו" פירושו דווקא בעת רצון העליון, החופה הקודמת לייחוד. בעניין "עיני כל" מובא עוד מן המאמר "כי ההרים ימושו".

וענין פותח את ידיך⁹⁵ היינו ע"ד מ"ש מקדש אד' כוננו ידיך⁹⁶ כי צריך לעשות בית קיבול בחינת כלי במלי שתקבל המשכת מ"ד [מ"ן דוכרין] הנקרא אכלם כו'.

ועניין "פותח את ידיך" הוא על דרך מה שכתוב "מקדש אד' כוננו ידיך": יש לעשות במלכות בית קיבול, בחינת כלי, כדי שתקבל את המשכת מ"ן דוכרין, הנקראת "אוכלם" וכו'.

הביטוי הבא, "פותח את ידיך", מתבאר על פי "מקדש" ... כוננו ידיך". מלכות זקוקה לבית קיבול, לכלי, כדי לקבל את הזרימה הנקראת "אוכלם".

כי קודם היחוד נקרא בתולה לשון אוטם. שלבו אוטם כבתולה,^{97, 98} וע"ז נאמר באר חפרוה שרים^{99, 100} כו'

כי קודם הייחוד היא נקראת "בתולה", מלשון אוטם, [כמו] "שלבו אוטם כבתולה". ועל כך נאמר "באר חפרוה שרים" וכו'.

לפני הייחוד מלכות נקראת "בתולה", שהאדמו"ר הזקן קושר כאן ללשון אטימות, כפי שמובא בתלמוד על מי שלבו "אוטם כבתולה". הפסוק "באר חפרוה שרים" מתאר פתיחה של כלי כזה.

(וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] של"א פ"ז [פרק ז'] ושער הירח פ"ג [פרק ג'] ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] שער ק"ש [קריאת שמע] שעל המטה¹⁰¹ פ"א [פרק י"א]¹⁰² ופרק ו'),

(וכמו שכתוב בעץ חיים, שער ל"א, פרק ז', ובשער הירח, פרק ג', ובפרי עץ חיים, שער קריאת שמע שעל המטה, פרקים י"א ו'),

המקורות הם מתורת האר"ל. עץ חיים, שער ל"א (שער הארת המוחין), פרק ז', מסביר את "באר חפרוה שרים" ואת הסיבה לכך שהייחוד נקרא אכילה; פרי עץ חיים, בשער קריאת שמע שעל המטה, פרק י"א, מסביר שהאשה נעשית כלי בייחוד הראשון, כאשר היד העליונה יוצרת את הכלי הזה.

וזהו פותח את ידיך שפותח ידים העליונים לחפור בהם לעשות למטה כלי ובאר לקבל אכלם הנ"ל.

וזהו "אתה פותח את ידיך": הוא פותח את הידיים העליונות כדי לחפור בהן, ולעשות למטה כלי ובאר לקבל את "מזונם", כנזכר לעיל.

"אתה פותח את ידיך" פירושו שה' פותח את הידיים העליונות כדי לחפור, ולעשות למטה כלי ובאר לקבל את השפע המכונה "מזונם".

וזהו מקדש אדי כוננו ידיך. דהנה כתיב ועשו לי מקדש¹⁰³ ושכנתי בתוכם וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] בתוכו לא נאמר¹⁰⁴

וזהו "מקדש ה' כוננו ידיך". שהרי כתוב: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"; וחכמינו זכרונם לברכה אמרו: "בתוכו לא נאמר",

זהו גם "מקדש... כוננו ידיך". ה' אמר "ושכנתי בתוכם", וחכמינו זכרונם לברכה מצינים שלא נאמר "בתוכו".

אלא בתוכם¹⁰⁵ וגם ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] משחרב בהמ"ק [בית המקדש] אין לו להקב"ה¹⁰⁶ אלא די אמות של הלכה שהוא התגלות רצונו וחכמתו ית' ונק' המשכת מ"ד [מ"ן דוכרין] טפת ח"ע [חכמה עילאה]. "אלא בתוכם". ועוד אמרו חכמינו זכרונם לברכה: "משחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא אלא ארבע אמות של הלכה"; כלומר, התגלות רצונו וחכמתו יתברך, והיא נקראת המשכת מ"ד, טיפת חכמה עילאה.

חכמינו זכרונם לברכה אמרו גם שמאז חורבן בית המקדש יש לה' בעולמו רק "ארבע אמות של הלכה" — התגלות רצונו וחכמתו בתורה. התגלות זו היא המשכת מ"ד, טיפת חכמה עילאה.

אך צ"ל כלי קיבול לזה להיות בכל לבי דרשתיך¹⁰⁷ כו' שאז נקרא כלה כנ"ל ועשיית כלי זה הוא כוננו ידיך ועמ"ש בביאור ע"פ באר חפרוה שרים כו' ובביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון.¹⁰⁸

אך צריך שיהיה כלי קיבול לכך, כדי שיהיה "בכל לבי דרשתיך" וכו', שאז היא נקראת כלה, כנזכר לעיל. עשיית הכלי הזה היא "כוננו ידיך". ועיינו במה שכתוב בביאור על הפסוק "באר חפרוה שרים" וכו', ובביאור על הפסוק "נשא את ראש בני גרשון".

השפע הזה זקוק לכלי שיקבל אותו — ללב המבקש את ה' בכל כולו, ככתוב: "בכל לבי דרשתיך"; אז היא נקראת כלה. עשיית הכלי היא "כוננו ידיך", ומובאים כאן שני ביאורים נוספים: על הפסוק "באר חפרוה שרים" ועל הפסוק "נשא את ראש בני גרשון".

גם ידיך הוא לשון יודין¹⁰⁹ כי פתיחו דיודין הוא שנמשך מן יו"ד שבראשו ונעשה וי"ו

גם "ידיך" הוא לשון יודיין, כי פתיחו דיודיין הוא שנמשך מן היו"ד שבראשו ונעשה וי"ו;

תיקוני זוהר דורש את "ידיך" כאילו נאמר "יודיך", כלומר יודיין שלך. "פתיחו דיודיין" היא התמשכות היו"ד כלפי מטה, עד שהיא נעשית וי"ו.

וזהו המשכת רצון עליון כדי לבנות לה כלי בית קיבול כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אין האשה כורתת ברית אלא¹¹⁰ למי שעשאה כלי.

וזהו המשכת הרצון העליון כדי לבנות לה כלי, בית קיבול; כפי שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: "אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי".

התמשכות זו היא המשכת הרצון העליון כדי לבנות למלכות כלי. כפי שאומרת הגמרא, "אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי".

הסיפוק שלאחר הייחוד

4 וכמ"ש כי בועליך עושיך^{111, 112} כו' ואח"כ משביע לכל חי רצון¹¹³ כל חי היינו בחינת יסוד דנוק' [דנוקבא] שמקבלת מיסוד דדכורא לכך נקראת כל חי שמקבלת מח"י עלמין ואחר הקליטה אז משביע בבחינת שביעה היפך התשוקה

כמו שכתוב: "כי בעליך עושיך" וכו'. ואחר כך: "משביע לכל חי רצון". "כל חי" היא בחינת יסוד של נוקבא, המקבלת מיסוד של הדכורא; לכן היא נקראת "כל חי", משום שהיא מקבלת מ"חי עולמים". ולאחר הקליטה נאמר "משביע" — בבחינת שביעה, שהיא היפך התשוקה;

הפסוק בישעיהו "כי בעליך עושיך" הוא הפסוק שהגמרא מביאה ללימוד שהאישה כורתת ברית עם מי שעשאה כלי. הפסוק בתהילים ממשיך: "משביע לכל חי רצון". "כל חי" הוא יסוד של נוקבא, המקבלת מיסוד של הדכורא, הנקרא "חי עולמים"; ולאחר הקליטה באה השביעה, שהיא היפך התשוקה.

כי התשוקה היא מרחוק כאשר לא השיג התאוה ואל אישך תשוקתך¹¹⁴ ואחר הייחוד כשנקלט שפע האור בתוכה ועביד נייחא לה¹¹⁵ כמ"ש ר"פ נח (דנ"ט ע"ב)

שהרי התשוקה היא מרחוק, כאשר עדיין לא השיג את הדבר הנחשק, כמו שכתוב: "ואל אישך תשוקתך". ולאחר הייחוד, כשהשפע של האור נקלט בתוכה, "ועביד נייחא לה", כמו שכתוב בתחילת פרשת נח (דף נ"ט ע"ב),

תשוקה קיימת רק מרחוק, כל עוד האדם עדיין לא השיג את הדבר שהוא רוצה, כמו שכתוב: "ואל אישך תשוקתך". לאחר הייחוד, כשהאור נקלט בתוכה, הוא מביא לה מנוחה, בלשון הזוהר בתחילת פרשת נח.

אז משביע לכל חי רצון עליון שנמשך בעתו כנ"ל בבחי' שביעה כנ"ל. ועמ"ש בביאור ע"פ כה תברכו¹¹⁶ כו'.

אז "משביע לכל חי" — רצון עליון הנמשך "בעתו", כנזכר לעיל, בבחינת שביעה, כנזכר לעיל. ועיין במה שכתוב בביאור על הפסוק "כה תברכו" וכו'.

לפי זה, "משביע לכל חי רצון" מתאר את הרצון העליון, הנמשך "בעתו" ומביא שביעה במקום תשוקה. הביאור על הפסוק "כה תברכו" מובא לעיון נוסף.

ומכ"ז [ומכל זה] מובן ענין המבואר ע"פ ואשה כי תדור כו' בבית אביה בנעוריה.¹¹⁷ וענין ארוסה ונשואה:

ומכל זה מובן העניין המבואר על הפסוק "ואשה כי תדור" וכו', "בבית אביה בנעוריה", וכן ענין ארוסה ונשואה:

מכל זה אפשר להבין את המאמר על נדרי "אשה... בבית אביה בנעוריה", ואת ההבדל בין אישה מאורסת לאישה נשואה. דיני הנדרים האלה מופיעים בפרשת מטות, הפרשה שבה נאמר המאמר.

בעבודה

ב"עבודת הלב, וזו תפילה", אין די בכך שהאדם יבין בשכלו את גדולת ה', ואף לא בכך שההבנה תגיע ללב; עליה להיקלט בנקודה הפנימית של הלב, "בכל לבי דרשתיך". אז אין הוא משתוקק עוד רק מרחוק, אלא מקבל, וההשתוקקות מתחלפת בסיפוק.

שאלות לשיחה

1. מה ההבדל בין "מוח הבינה" ל"שערי הבינה", ומדוע קושר הזוהר את השערים למה שהאדם משער בלבו?
2. מדוע נקראת כנסת ישראל "כל", ומה מסמלת ה"א הנוספת של "כלה" בתפילתו של האדם?
3. מהי החופה בעבודת האדם, ומדוע היא מתוארת כאור מקיף ולא כדבר שהלב קולט בתוכו?
4. מדוע נאמר בפסוק "בעתו", ומה מלמד הדבר על שבת ויום טוב?
5. כיצד מתאר "פותח את ידיך" את יצירת הכלי, ומדוע צריך להיות כלי לפני שאפשר לקבל את האור?

הערות

פסקה 1

1 עיני כל

ההערה מפנה להערות הקודמת של הרבי, המפנה לנוסח המאמר שנדפס בין ההנחות המכונות "הנחות הר"פ".

הערת קה"ת

ראה לעיל בהערות וציונים יט, ב הערת כ"ק אדמו"ר שמציין לסה"מ הנחות הר"פ. הנוסח הנדפס בהנחות הר"פ הובא ג"כ (בתוס' קיצורים והגהות) בד"ה לריח שמניך באוה"ת שה"ש עי' לה (וראה מ"ש ברשימת המאמרים שבסוף סה"מ תקס"ח ח"ב עי' תתקלב הע' 31). הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי נדפס בסה"מ תקס"ח עי' נב. בסה"מ תקס"ח שם עי' נד נדפס ביאור על מאמר זה. ונוסח שני מביאור זה נדפס בסוף קונטרס ד"ה אשרי יושבי ביתך (קה"ת תשלי"א), והובא (בתוס' קיצורים והגהות) באוה"ת שה"ש עי' לו ובאוה"ת ויקרא כרך-ג עי' תשמה ואילך. קרוב להנוסח בסה"מ תקס"ח, ראה גם אוה"ת נ"ך כרך-ג עי' אישצג. באוה"ת פ' שופטים עי' איתכג ואילך, קרוב להנוסח כאן.

2 עיני כל אליך ישרו

"עיני כול נשואות אליך בתקווה, ואתה נותן להם את מזונם בעתו." הפסוק שכל המאמר מבאר.

Psalms 145:15 תהילים קמ"ה:ט"ו

עֵינֵי־כָל אֱלֹהִים יִשְׁבְּרוּ וְאַתָּה נֹתֵן־לָהֶם אֶת־אֲכָלָם בְּעֵתוֹ:

The eyes of all wait for Thee, And Thou givest them their food in due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, טו.

3 נודע בשערים בעלה

"בעלה נודע בשערים, בשבתו עם זקני הארץ." לפי הזוהר, יש להבין זאת על כך שהקב"ה נודע באמצעות ה"שערים".

Proverbs 31:23 משלי ל"א:כ"ג

נוֹדֵעַ בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה בְּשִׁבְתּוֹ עִם־זִקְנֵי־אֶרֶץ:

Her husband is known in the gates, When he sitteth among the elders of the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, כג.

4 פ"י זוהר פ' וירא

בקטע הזה מצוטט אותו זוהר: "כל אחד כפי מידתו, כפי שהוא משער בלבו". אדם מגיע להכרה בכוראו בלבד באמצעות התבוננות עמוקה, בחכמה, בבינה ובדעת שלו, באופן שבו ה' מהווה את כל העולמות ומחיה אותם, כל אחד לפי עומק הכנתו.

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' במדבר א, א. ובארוכה באוה"ת פ' שופטים עי' איתכג.

5 לפום מה דמשער בלביה

הזוהר מפרש את "בעלה נודע בשערים" על הקדוש ברוך הוא, שנודע "לפי מה שמשערים בלב", ושואל: "מה הם שערים?" ומשיב: "שאו שערים

ראשיכם".

Zohar, Vayera 9:153-164 ספר זוהר, וירא ט':קנ"ג-קס"ד

But of a truth the Holy One makes Himself known to every one according to the measure of his understanding and his capacity to attach himself to the spirit of Divine wisdom; and thus "Her husband is known", not "in the gates" (bishe'arim), but, as we may also translate, "by measure", though a full knowledge is beyond the reach of any being

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

6 שאו שערים ראשיכם

"שאו שערים ראשיכם, והינשאו פתחי עולם." הזוהר מביא פסוק זה כדי להגדיר את ה"שערים".

Psalms 24:7 תהילים כ"ד:ז

שָׂאוּ שַׁעְרֵיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וְיִכְבֹּא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד:

Lift up your heads, O ye gates, and be ye lifted up, ye everlasting doors; that the King of glory may come in

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כד, ז.

7 אלין אינון תרעין עילאין כו' ואינון חמשין תרעין

על "שאו שערים ראשיכם": "אלה הם השערים העליונים, שערי הבינה העליונה, והם חמישים שערים."

Zohar, Pinchas 113:775-777 ספר זוהר, פנחס ק"ג:תשע"ה-תשע"ז

8 חמישים שערי בינה

"חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולם ניתנו למשה חוץ מאחד." מקורם של חמישים שערי בינה.

Rosh Hashanah 21b:11-12 ראש השנה כ"א ב:י"א-י"ב

רב ושמואל. חד אמר: חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה, חסר אחד, שנאמר: "ותחסרהו מעט מאלקים". בקש קהלת למצוא דברי חפץ — בקש קהלת להיות כמשה, יצתה בת קול ואמרה לו: "וכתוב יושר דברי אמת" — "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar II, 115a זח"ב קטו, א

הערת קה"ת

ר"ה כא, ב. זח"ב קטו, א.

9 הלב יודע הלב מבין

ה"רעיא מהימנא" מדבר על ראייה "בעין השכל שבלב, שעליו נאמר: הלב יודע, הלב מבין."

Zohar, Ki Teitzei 18:88-20:98 ספר זוהר, כי תצא י"ח:פ"ח-כ"צ:ח

10 ולבי ראה הרבה חכמה

"דיברתי אני עם לבי... ולבי ראה הרבה חכמה ודעת". זו ראיית המדרש לכך שהלב רואה.

Ecclesiastes 1:16 קהלת א':ט"ז

דְּבַרְתִּי אָנִי עִם־לְבִי לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה הִגְדַּלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי חֲכָמָה עַל כָּל־אֲשֶׁר־הָיָה לִפְנֵי עַל־יְרוּשָׁלַם וְלִבִּי רָאָה הַרְבֵּה חֲכָמָה וְדַעַת:

15 בינה ליבא ובה הלב מבין

ביפתח אליהו: "חכמה — מוחא, מחשבה מלגא; בינה — ליבא, ובה הלב מבין".

Tikkunei Zohar 17a:17-19 תקוני זוהר י"ז א:י"ז-י"ט

מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אלין תרין כתיב *הנסתרות ליי אלקינו. כתר עליון איהו כתר מלכות. ועליה *אתמר מגיד מראשית אחרית. ואיהו קרקפתא דתפלי (נ"א קרקפתא דלא מנח תפלי). *מלגו איהו יוד קא ואו קא דאיהו ארח אצילות. איהו שקיו דאילנא בדרועיו וענפוי (נ"א ואנפוי). כמ"א דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

16 ביאור הענין

ההערה אומרת שמוכא שם קטע מן הביאור הזה, החל במילים "ביאור הענין הוא".

הערת קה"ת

קטע מובא באוה"ת פ' שופטים ע' תתכה.

17 בזהר פ' שלח (קס"א ע"ב)

ההערה מפנה לאור התורה על שלח בקשר לקטע הזוהר הזה העוסק בלב ובמוח.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' שלח ע' תעב.

18 בביאור ע"פ והי' לכם לציצית בד"ה להבין ענין הלב

הביאור שם פותח במילים "הלב מבין, הלב שומע" ומביא את דברי האריז"ל שיסוד אבא נמצא בחזה. המשפיע מקיים את מה שמתחזקו רק באמצעות הדרגה התחתונה שלו, והביאור חוזר לתורה זו של המגיד, שעליה נסמך המאמר.

הערת קה"ת

לעיל בפ' שלח מד, ב.

19 "והיה לכם לציצית וראיתם אותו". הפסוק ממאמר שלח המצוטט כאן בעניין הלב.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת ה' וְעָשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא-תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אֲתֶם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 שמע ישראל

"שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד". השמיעה מתפרשת כהבנה שכלב.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד

שמע יִשְׂרָאֵל הַבְּרִיָּה אֱלֹהֵינוּ Havayah

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ד.

21 ע"פ וספרתם לכם

המאמר על ספירת העומר, שבו נאמר — כפי שמוכא במאמר זה —

I spoke with my own heart, saying: 'Lo, I have gotten great wisdom, more also than all that were before me over Jerusalem'; yea, my heart hath had great experience of wisdom and knowledge

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת א, טו.

11 ונתת לעבדך לב שומע

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מ"א ג, ט.

12 הלב רואה שנאמר ולבי ראה הרבה חכמה הלב שומע שנאמר ונתת לעבדך לב שומע

על "דיברתי אני עם לבי" מונה המדרש את פעולות הלב: הוא רואה, שומע, מדבר ובהמשך הרשימה גם חושב, ולכל אחת מהן מובאת ראיה מפסוק.

Kohelet Rabbah 1:16 קוהלת רבה א:ט"ז

דְּבַרְתִּי אֲנִי עִם לְבִי, הֲלֵב רוֹאֶה, שְׁנֹאֲמֵר: וְלְבִי רָאָה הֶרְבֵּה. הֲלֵב שׁוֹמֵעַ, שְׁנֹאֲמֵר (מַלְכִּים א ג, ט): וְנָתַתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ. הֲלֵב מְדַבֵּר, שְׁנֹאֲמֵר: דְּבַרְתִּי אֲנִי עִם לְבִי. הֲלֵב הוֹלֵךְ, שְׁנֹאֲמֵר (מַלְכִּים ב ה, כו): לֹא לְבִי הֵלֵךְ. הֲלֵב נֹפֵל, שְׁנֹאֲמֵר (שְׁמוּאֵל א יז, לב): אֵל יִפֹּל לְבִי אֲדָם עָלָיו. הֲלֵב עוֹמֵד, שְׁנֹאֲמֵר (יחזקאל כב, יד): הִנֵּעַמְד לְבָר. הֲלֵב שֹׁמֵחַ, שְׁנֹאֲמֵר (תהלים טו, ט): לִכְן שֹׁמֵחַ לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי. הֲלֵב צוֹעֵק, שְׁנֹאֲמֵר (איכה ב, יח): צָעַק לִבִּי אֶל ה'. הֲלֵב מִתְנַחֵם, שְׁנֹאֲמֵר (ישעיה מ, ב): ...

I have spoken with my heart, saying: Behold, I have "amassed and added wisdom, beyond all who were before me over Jerusalem; my heart has seen much wisdom and knowledge" (Ecclesiastes 1:16). "I have spoken with my heart" – the heart sees, as it is stated: "My heart has seen much." The heart hears, as it is stated; "Give your servant an understanding [shome'a] heart" (I Kings 3:9). The heart speaks, as it is stated: "I have spoken with my heart." The ... heart goes, as it is stated: "Didn't my

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

13 ונתת לעבדך לב שומע

בקשת שלמה: "ונתת לעבדך לב שומע לשפוט את עמך". זו ראיית המדרש לכך שהלב שומע.

I Kings 3:9 מלכים א ג:ט

וְנָתַתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ לְשַׁפֵּט אֶת-עַמְּךָ לְהִבִּין בֵּין-טוֹב לְרָע כִּי מִי יוֹכֵל לְשַׁפֵּט אֶת-עַמְּךָ הַקָּבֵד הַזֶּה:

Give Thy servant therefore an understanding heart to judge Thy people, that I may discern between good and evil; for 'who is able to judge this Thy great people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 בינה ליבא ובה הלב מבין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אלי').

שחמישים שערי בינה הם שבע המדות, שכל אחת מהן כלולה משבע.

הערת קה"ת

ראה לעיל בפ' במדבר דף י, ד.

22 וספרתם לכם

"וספרתם לכם ממחרת השבת... שבע שבתות תמימות". הפסוק במאמר על העומר המסביר את ארבעים ותשעת השערים כשבע פעמים שבע.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 בדיה צו כו את קרבני לחמי

המאמר הפותח "צו את... קרבני לחמי", המובא כאן בעניין עצמות, גידים ובשר.

הערת קה"ת

לעיל פ' פינחס דף עז, ד.

24 צו כו את קרבני לחמי

"צו את בני ישראל... את קרבני לחמי". פתיחת המאמר המצוטט בעניין עצמות, גידים ובשר.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחיתם תשמרו להקריב לי במועדו:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 ועי בפרדס שער י"ג שער השערים פרק ה' ופ"ז

ההפניה המקורית של הטקסט. הפרדס מביא את הדעה שהשערים מקבילים לשבע ספירות, שכל אחת מהן כלולה משבע, ובכך הן ארבעים ותשעה; ובינה עצמה היא השער החמישים.

Pardes Rimmonim 13:5-6 פרדס רמונים י"ג:ה'-ו'

... ובוזה יש שפירש שהם נגד שבעה ספירות שהם ג"ג תנהי"מ וכל אחת כלולה מהשבעה הם זפ"ז הם ארבעים ותשעה, והבינה היא עצמה היא שער החמישים הרי חמישים. וז"ל בינה נקרא שבת הגדול, הטעם כי השביעי הוא כולל כל הימים והוא השבת. ואל תחשוב כי השם ברא יום ראשון ואח"כ יום שני וכן עד הששי חלילה. אמנם האל יתברך ויתברך יחיד בעולמו וכמו שהוא יחיד כך ברא פעולה יחידה והיא השבת כי היא מלאכה נכבדת ועמה יתהווה שש קצוות שהם ו' ספירות והיא נקודה האמצעית הפנימית ומדרך כל נקודה יש ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

26 ועי בפרדס שער י"ג שער השערים פרק ה' ופ"ז

ההפניה המקורית של הטקסט. הפרדס מסביר מדוע שבע פעמים שבע נותן ארבעים ותשעה, כשהשער החמישים נסתר, ומביא את התיקונים בעניין בינה וכתר כשער החמישים.

Pardes Rimmonim 13:7 פרדס רמונים י"ג:ז'

... וכן בסכת הענין הזה היא נקראת אם הבנים והספי' התחתונות בנים אליה כמבואר הענין הזה בתיקונים ויתבאר בשער ערכי הכנויים. אמנם היחס הזה אינה לבד על היותה חופפת עליהם כאשר היא האם אלא גם ירמוז שכמו שהאם מתעברת מהטיפה ההיא והולידה והצמיחה והמציאה מתחלת הישות עד גבול הטבעי לצאת לאויר העולם, כן הבינה קבלה הספי' והולידם והצמיחם והמציאם מציאות מתגלה להאצילם אל מקומם. אמנם תשתנה המשל מהנמשל בקצת. כי בהמשל האם הטבעית אחר לידתה ההווה המתהווה בבטנה תשאר היא ריקנית מן המציאותיות ההוא, משא"כ באם המאצלת הרוחניות שאחר לידתה ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

27 ועי"פ ושעריך לאבני אקדח

שם מוסבר ש"שערי"ך לאבני אקדח" הם חמישים שערי בינה: בדומה לשער, הם פתח לכניסת ההשפעה מחכמה אל ההבנה, ופתח ליציאת השפעת הבינה אל המדות. מובאים שם אותם דברי זוהר על "נודע בשערים בעלה". בגלות הלב קהה מכדי להתעורר מן המוח.

הערת קה"ת

לקו"ת פ' ראה כו, א. באוה"ת פ' שופטים ע' תתכה "וכמ"ש במ"א בפ"י ושעריך לאבני אקדח שמבחי" נש"ב הנ"ל יומשך בלב להיות אהבה ברשפי אש שוה ענין אבני אקדח מלשון קדוה אש כו".

28 ושעריך לאבני אקדח

"ושעריך לאבני אקדח". במקום אחר מוסבר שהכוונה לחמישים שערי בינה, שמהם נמשכת אהבה כרשפי אש אל הלב.

Isaiah 54:12 ישעיהו נ"ד:י"ב

ושמתי כדכד שמשתיך ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ:

And I will make thy pinnacles of rubies, and thy gates of carbuncles, and all thy border of precious stones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 כל בגימטי נ'

ההערה מפנה לקטע מאוחר יותר בלקוטי תורה על שיר השירים, העוסק ב"כול" במשמעות של חמישים.

הערת קה"ת

ועל"ק בשח"ש (יב, רע"א). ועי בפרדס לרמ"ק ז"ל ש' יג (שער השערים) סופ"ו — ושם בשער ערכי הכינויים (פ"א) ערך כל כלה, יעו"ש. [כ]. מפני מה הנש"ב נכללים דוקא בב' אותיות אלו, נתבאר באוה"ת דברים כרך-ד ע' איתתקמ. ובאוה"ת נ"ך-ג ע' אישצד.

30 כי גם דהשערים הם ממוח בינה

ההערה מפנה לשם, שם נדון בשם הפרדס שהשערים נובעים ממוח הבינה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת נ"ך-ג ע' אישצה בשם הפרדס.

31 ובשם המגיד ני"ע איתא

התורה על "חזה התנופה", המובאת כאן בשם המגיד, נמצאת באור תורה שלו על פרשת צו, לפי ההערה.

הערת קה"ת

אור תורה פי' צו (בהוצאת קה"ת ע' לה, ב). וראה לעיל פי' שלח מד, ב.

After two days will He revive us, On the third day He will
raise us up, that we may live in His presence

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

38 בעבודה שבלב זו תפלה

"איזו היא העבודה שבלב? זו תפילה." כך מכנה התלמוד את התפילה;
המאמר מפרש זאת כפשוטו – עבודת הלב.

Taanit 2a:11 תענית ב' א:י"א

ומנא לן דבתפלה — דתנא: "לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל
לבבכם", איזו היא עבודה שהיא בלב — הוי אומר: זו תפלה. וכתוב
בתריה: "ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תענית ב, א.

39 בכל לבי דרשתיך

"בכל לבי דרשתיך; אל תשגני ממצוותיך." יש לקרוא זאת כאור הנקלט
בלב כולו.

Psalms 119:10 תהילים קי"ט:

בְּכָל־לְבִי דִרְשָׁתִּיךָ אֱלֹהֵי־תִשְׁבָּעִי מִמִּצְוֹתֶיךָ:

With my whole heart have I sought Thee; O let me not err
from Thy commandments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהילים קיט, י.

40 "נודע בשערים בעלה." כאן נדרש "נודע" במשמעות של לשון ייחוד.

Proverbs 31:23 משלי ל"א:כ"ג

נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ:

Her husband is known in the gates, When he sitteth among
the elders of the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 והאדם ידע

"וידע אדם את חוה אשתו, ותהר." התורה משתמשת בלשון ידיעה לתיאור
ייחוד בין איש לאשתו.

Genesis 4:1 בראשית ד':א

וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת־
ה'

And the man knew Eve his wife; and she conceived and bore
Cain, and said: 'I have agotten a man with the help of the
'L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ד, א.

42 וידעת היום והשבות

"וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים." יש להביא את
הידיעה על ה' אל תוך הלב.

Deuteronomy 4:39 דברים ד':ל"ט

וַיֵּדַעַת הַיּוֹם וְהַשְׁבוֹת אֶל־לִבְבְּךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים בְּשֵׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־
הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:

32 "ומבשרי אחזה אלקים." הפועל "אחזה" מצוטט כצורת ראייה "אחורית",
בסגנון ארמי.

Job 19:26 איוב י"ט:כ"ו

ואַחֲרַי עוֹרִי נִקְפְּרוּזָתָא וּמִבְשָׂרִי אַחְזָה אֱלֹהִים:

And when after my skin this is destroyed, Then without my
flesh shall I see G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 בד"ה וידעת היום

המאמר הפותח "וידעת היום" שואל מה מוסיפה ידיעה זו לאחר "אתה
הראת לדעת", ודן בקריאת שמע שנצטוו עליה לאחר עשרת הדיברות.
מאמר זה מביא אותו לעניין "אחזה", כביטוי לגב הראייה האמיתית.

הערת קה"ת

לקרית פי ואתחנן ד, א.

34 בד"ה יחיינו מיומים

המאמר הפותח "יחיינו מיומים", מתוך מאמרי ליקוטי תורה לראש השנה,
המובא כאן בעניין "כלה" עם ה"א נוספת.

הערת קה"ת

לקרית דרושים לר"ה סג, ג.

35 הפניה של הטקסט עצמו. רבי יוחנן בן זכאי מעדיף את תשובת רבי אלעזר,
"לב טוב", משום שהיא כוללת את כל שאר הדברים, ובהם "עין טובה".

Pirkei Avot 2:9 משנה אבות ב:ט

אָמַר לָהֶם, צֵאוּ וּרְאוּ אִיזוּהִי דֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּדְבַק בָּהּ הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר, עֵין טוֹבָה. רַבִּי יְהוֹשֻעַ אוֹמֵר, חֵבֶר טוֹב. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, שָׁכֵן טוֹב.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, הַרְוָאָה אֶת הַגּוֹלֶל. רַבִּי אֱלֶעָזָר אוֹמֵר, לֵב טוֹב. אָמַר
לָהֶם, רוֹאֵה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי אֱלֶעָזָר בֶּן עֶרְוֶה מִדְּבָרֶיכֶם, שֶׁבְּכָל־לֵב דְּבָרָיו
דְּבָרֶיכֶם. אָמַר לָהֶם צֵאוּ וּרְאוּ אִיזוּהִי דֶרֶךְ רַעָה שֶׁיִּתְרַחַק מִמֶּנָּה הָאָדָם.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֵין רַעָה. רַבִּי יְהוֹשֻעַ אוֹמֵר, חֵבֶר רָע. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר, שָׁכֵן רָע. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, הַלּוֹה ...

He [Rabban Yohanan] said unto them: go forth and observe
which is the right way to which a man should cleave? Rabbi
Eliezer said, a good eye; Rabbi Joshua said, a good compan-
ion; Rabbi Yose said, a good neighbor; Rabbi Shimon said,
foresight. Rabbi Elazar said, a good heart. He [Rabban
Yohanan] said to them: I prefer the words of Elazar ben
Arach, for in his words your words are included. He [Rabban
Yohanan] said unto them: go forth and observe which is the
... evil way which a man should

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-
BY)

36 שלמה חפ"ש "היכן החכמה מצויה": רבי אליעזר אומר בראש, רבי יהושע
אומר בלב, והילקוט הולך בעקבות רבי יהושע, שכן כל האיברים תלויים
בלב.

Yalkut Shimoni on Nach 929:1-964:25 ילקוט שמעוני על נ"ך
תתקכ"ט:א-תתקס"ד:כ"ה

37 יחיינו מיומים

"יחיינו מיומים, ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו". פתיחת המאמר
המצוטט בעניין קול וכלה.

Hosea 6:2 הושע ו:ב

יַחֲיֵינוּ מִיָּמִים בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יִקְמָנוּ וְנַחֲיָה לְפָנָיו:

47 שלוש ושלשה

התלמוד שואל מדוע המשנה אומרת "שלוש" ולא "שלושה", ומשיב "שדרר" היא לשון נקבה; צורות המספר המסתיימות ב"ה"א מתאימות לשמות עצם בלשון זכר.

Kiddushin 2b:6-7 קידושין ב' ב:ו-ז

ומאי איריא דתני "שלוש"? ליתני "שלושה"! משום דקא בעי למיתני "דרר" ו"דרר" לשון נקבה הוא, דכתיב: "והודעת להם את הדרך ילכו בה". ואלא הא דתניא: "בשבעה דרכים בודקין את הלב", ניתני "שבעה"! משום דקא בעי למיתני "דרר", ואשכחן "דרר" דאיקרי לשון זכר, דכתיב: "בדרך אחד יצאו אליה ובשבעה דרכים ינוסו לפניך". אי הכי, קשו קראי אהדדי! וקשיא נמי מתניתין אהדדי!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

48 ועי בפרדס שער השערים ספ"ו

המקור שמציין הטקסט עצמו. בסוף הפרק אומר הפרדס שהיסוד נקרא "כל", שערכו המספרי חמישים, משום שהוא מקבל את חמישים השערים מבינה ומעביר אותם למלכות, הנקראת "כלה": "כל" בתוספת ה'.

Pardes Rimmonim 13:6 פרדס רמונים י"ג:ו

49 ועי בפרדס שער השערים . . ובעה"כ ערך כל

לפי ההערה, קטעים אלה מן הפרדס מועתקים באור התורה על נ"ך ונדונים שוב באור התורה על שופטים.

הערת קה"ת

נעתק באוה"ת נ"ך-ג ע' אשצד. דאה גם באוה"ת נ"ך שם. ובאוה"ת פ' שופטים ע' תתלא.

50 ובעה"כ ערך כל

המקור שמציין הטקסט עצמו, ערכי הכינויים, הערך "כל, כלה": היסוד נקרא "כל" מצד אימא עילאה, שיש בה חמישים שערים, והמלכות נקראת "כלה" כשהיא מקבלת את החמישים מן היסוד.

Pardes Rimmonim 23:11 פרדס רמונים כ"ג:יא

51 "לך הוי הגדולה... כי כל בשמים ובארץ". את "כל" שנפסוק הזה קוראים כיסוד, כפי שנידון במקום אחר.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:יא

לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההודו כפי כל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 הערת קה"ת מפנה ל Mishnah Nazir 4 למילים האלה.

Mishnah Nazir 4 משנה נזיר ד'

53 הערת קה"ת מפנה ל Kiddushin 2a:1 למילים האלה.

Kiddushin 2a:1 קידושין ב' א:א

האשה נקנית בשלוש דרכים, וקונה את עצמה בשתי דרכים. נקנית בכסף, בשטר, ובביאה. בכסף: בית שמאי אומרים בדינר ובשנה דינר, ובית הלל אומרים: בפרוטה ובשנה פרוטה. וכמה היא פרוטה - אחד משמנה באיטר האיסלקי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ד, לט.

43 לריח שמניך

"לריח שמניך טובים". פתיחת המאמר המצוטט על נערה בה"א.

Song of Songs 1:3 שיר השירים א:ג

לְרִיחַ שְׁמֶיךָ טוֹבִים שְׁמֶן תּוֹרֵק שְׁמֶךָ עֲלֵכֶן עֲלֻמוֹת אֶחָבוֹד:

Thine ointments have a goodly fragrance; Thy name is as ointment poured forth; Therefore do the maidens love thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 ואת תדבר

משה מזכיר את דברי העם אליו: "ואת תדבר אלינו". צורת הפנייה הנקבית "את" נאמרת כאן כלפי משה.

Deuteronomy 5:24 דברים ה:כ"ד

קרב אתה ושמע את כל־אשר יאמר ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֵת תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר יִדְבֹר ה' אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ וְשָׁמַעְנוּ וְעָשִׂינוּ:

Go thou near, and hear all that the L-RD our G-d may say; and thou shalt speak unto us all that the L-RD our G-d may speak unto thee; and we will hear it and do it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ה, כד.

45 ואת תדבר

רש"י: "החלשת את כוחי כנקבה" — כך הוא מסביר את צורת הפנייה הנקבית "את". המאמר מצטט זאת כדי להראות שהצורה בלי ה"א היא נקבית.

Rashi on Deuteronomy 5:24 רש"י על דברים ה:כ"ד

ואת תדבר אלינו. התשתם את כחי כנקבה, שנגזטעתי עליכם ורפיתם את ידי כי ראיתי שאינכם חרדים להתקרב אליו מאהבה, וכי לא היתה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמוד ממני:

ואת תדבר אלינו AND SPEAK THOU (את) the feminine form of TO US — you weakened my strength as that of a (the pronoun woman, (cf. Rashi on Numbers 11:15), for I was distressed because of you (because of your words) and you weakened my hands, since I saw that you were not anxious to approach Him out of love. Indeed, was it not better for you to learn from the mouth of the Almighty G-d, and not to learn from me

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's

commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

46 ובגמרא ריש קדושין

שם מיושמת המשנה "האשה נקנית בשלוש דרכים" על כנסת ישראל: כסף הם מעשי חסד, שטר הוא אותיות התורה, והביאה היא עבודת התפילה, שמחברת את המדרגות יחד.

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' בשלח א, ג: בשלשה.

54 לסוסי ברכבי פרעה

"לסוסי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי". פתיחת המאמר המצוטט.

Song of Songs 1:9 שיר השירים א:ט'

לססתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי:

I have compared thee, O my love, To a steed in Pharaoh's chariots

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 3

55 לקוט האור בתוכו

הנוסח המודפס שם מוסיף בנקודה זו, לפי ההערה: "(ועיין במה שכתוב על כך במאמר 'תורה צוה')".

הערת קה"ת

באוה"ת ויקרא-ג ע' תשמו נוסף: "(עמ"ש מזה בד"ה תורה צוה כו)".

56 כי על כל כבוד חופה

"ועל כל הכבוד תהיה חופה". יש לקרוא זאת כחופה העליונה שעל "כל" — כנסת ישראל.

Isaiah 4:5 ישעיהו ד:ה'

וּבְרָא ה' עַל כָּל־מִכּוֹן הַר־צִיּוֹן וְעַל־מִקְרָאָהּ עָנָן יוֹמָם וְעָשָׁן וְנֶגְהָ אֵשׁ לְהִכָּה לַיְלָה כִּי עַל־כָּל־כְּבוֹד חֻפָּה:

And the L-RD will create over the whole habitation of mount Zion, and over her assemblies, a cloud and smoke by day, and the shining of a flaming fire by night; for over all the glory shall be a canopy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י ד, ה.

57 ע"פ טוב לחסות

שם מוסבר ש"טוב לחסות בהוי' מבטוח באדם": ביטחון הוא דקות הנכנסת בפנימיות האדם, ואילו חסייה היא הסתופפות בצל אור מקיף מלמעלה, שהיא הדרגה הנעלית יותר.

הערת קה"ת

לקו"ת שמע"צ צ, ד.

58 בקרב איש ולב עמוק

"פנימיות האדם ולב עמוק". נאמר על התבוננות שחודרת אל הלב.

Psalms 64:7 תהילים ס"ד:ז'

יִחַפְּשׁוּ־עוֹלֹת תִּמְנְוּ חֶפֶשׁ מִחֶפֶשׁ וְקָרַב אִישׁ וְלֵב עֵמֶק:

They search out iniquities, they have accomplished a diligent search; even in the inward thought of every one, and the deep heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 כלה שארו ולבבו

"כלו בשרי ולבי; צור לבבי — ה'". נאמר על כלות הנפש שהייתה מתרחשת אילו הגיעה ההתבוננות העליונה ביותר אל הלב.

Psalms 73:26 תהילים ע"ג:כ"ו

כָּלָה שְׁאָרִי וּלְבָבִי צוּר־לִבִּי וְחֶלְקִי אֱלֹקִים לְעוֹלָם:

My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my heart and my portion for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה תהלים עג, כו.

60 "וספרתם לכם". פתיחת המאמר בפרשת אמור, המצוטטת בעניין האור המקיף.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּקְרַת הַשֶּׁבֶת מִיּוֹם הֵבִיאָכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שָׁבָתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 ובד"ה תורה צוה

שם התורה שבעל פה, מלכות, נקראת כלה מאורסת לתורה שבכתב, חכמה העליונה הנקראת חתן; המצוות ממשיכות בה חיות, בדומה למצב של אירוסין.

הערת קה"ת

לקו"ת ברכה צד, ג.

62 תורה צוה

"התורה שציווה לנו משה היא מורשה לקהילת יעקב". פתיחת המאמר המצוטטת בחופה.

Deuteronomy 33:4 דברים ל"ג:ד'

תוֹרָה צִוְּה־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרֶשֶׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב:

Moses commanded us a law, An inheritance of the congregation of Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 ואתה נותן להם את אכלם

"ואתה נותן להם את אכלם בעתו". זהו חלקו השני של הפסוק שבמאמר, והוא נקרא כתיאור של ייחוד לאחר החופה.

Psalms 145:15 תהילים קמ"ה:ט"ו

עֵינֵי־כָל אֱלֹהִים יִשְׁכְּרוּ וְאַתָּה נֹתֵן־לָהֶם אֶת־אֲכָלָם בְּעֵתוֹ:

The eyes of all wait for Thee, And Thou givest them their food in due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 אכלם היינו לשון זוג

הגמרא מפרשת את "מדברת" שבמשנה כיחסי אישות — "לשון נקייה, ככתוב: 'אֲכָלָה וּמִחֲתָה פִּיהִי'". מובא בהערת קה"ת.

Ketubot 13a:3-4 כתובות י"ג א-ג-ד'

גַּמִּי טַעַנְתִּיהוּ בְּמֵאִי? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּמֵאֲתִים וּמִנָּה. רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר: בְּמִנָּה וְלֹא כָלוּם. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּמֵאֲתִים וּמִנָּה, סָבַר לֵה כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: בֵּין הַכִּיר בָּהּ, וּבֵין לֹא הַכִּיר בָּהּ — מֵאֲתִים. וְרַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר: בְּמִנָּה וְלֹא כָלוּם — סָבַר לֵה כְּרַבְנָן, דְּאָמַר: בֵּין הַכִּיר בָּהּ, בֵּין לֹא הַכִּיר בָּהּ — מִנָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Yoma 75a יומא ע"ה א

הערת קה"ת

ראה כתובות יג, א. סה, ב. יומא עה, א. וראה ע"ה שער הארת המוחין (של"א) פ"ו.

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 כי אם הלחם אשר הוא אוכל

פויטר השאיר הכול בידי יוסף "חזק מן הלחם שהוא אוכל", והכמים דרשו זאת כרמז מעודן לאשתו.

Genesis 39:6 בראשית ל"ט:ו

וַיַּעַזֹּב כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּיַד־יוֹסֵף וְלֹא־יָדַע אֹתוֹ מֵאִמָּה כִּי אִם־הִלָּחֵם אֲשֶׁר־הוּא אוֹכֵל וְיֵהִי יוֹסֵף יִפְה־תֹּאֵר וַיִּפֶּה מֶרְאָה:

And he left all that he had in Joseph's hand; and, having him, he knew not ought save the bread which he did eat. And Joseph was of beautiful form, and fair to look upon.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לט, ו.

73 אכלה ומחתה פיה

"כן דרך אשה מנאפת: אכלה ומחתה פיה". הכתוב עצמו משתמש באכילה כביטוי ליחסי אישות.

Proverbs 30:20 משלי ל:כ

כֹּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מִנְּאֻפֶּת אֹכֶלֶת וּמַחֲתָה פִּיהָ וְאִמְרָה לֹא־פָעַלְתִּי אֲוֹן:

So is the way of an adulterous woman; She eateth, and wipeth her mouth, And saith: 'I have done no wickedness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ל, כ.

74 אכלה ומחתה פיה

על דברי המשנה "היא אוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת", רב אשי מפרש ש"אוכלת" פירושו יחסי אישות — "לשון נקייה, ככתוב: 'אכלה ומחתה פיה'. מובא בהערת קה"ת.

Ketubot 65b:6-7 כתובות ס"ה ב:ו-ז

תנן: אוכלת עמו לילי שבת. בשלמא למאן דאמר אכילה — היינו דקתני "אוכלת", אלא למאן דאמר תשמיש, מאי "אוכלת"? לישנא מעליא, כדכתיב: "אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און". מיתבי, רבן שמעון בן גמליאל אומר: אוכלת פילי שבת ושבת. בשלמא למאן דאמר אכילה — היינו דקתני "ושבת". אלא למאן דאמר תשמיש — תשמיש בשבת מי איכא? והאמר רב הונא: ישאל קדושים הן, ואין משמשין משותיהן ביום! האמר רבא: בבית אפל ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

75 ובדיה ויקהל משה

שם מוסבר שהאהבה הנוולדת מהתבוננות בששת ימי החול היא עבודה מתוך יגיעה, ואילו בשבת נוספת נשמה יתרה ונולד דבר חדש בכנסת ישראל.

הערת קה"ת

תו"א ויקהל פז, ד.

76 ויקהל משה

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל". פתיחת המאמר בתורה אור המצוטט

65 באתי לגני אחותי כלה

"באתי לגני, אחותי כלה; אכלתי יערי עם דבשי". האכילה מתארת את הייחוד בין החתן והכלה.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה':א

בָּאתִי לִגְנִי אַחֲתִי כִלְה אָרִיתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׁמִי אֹכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם־חֶלְבִי אָכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ה, א.

66 באתי לגני אחותי כלה אכלתי

ההפניה שבטקסט עצמו. שם הוזהר דורש את "ואתה נותן להם את אכלם בעתו", את "ומשביע לכל חי רצון" ואת "פותה את ירך", וקורא את "באתי לגני... אכלתי" כשלבים בתפילה.

Zohar, Pinchas 42:237-57:348 ספר הזהר, פנחס מ"ב:רל"ז-נ"ז:שמ"ח

67 באתי לגני אחותי כלה אכלתי

ההפניה שבטקסט עצמו: בתחילת ע"ב פותח רבי אלעזר ב"באתי לגני, אחותי כלה" וקושר זאת לסוד הקרבנות.

Zohar, Pinchas 84:527-537 ספר הזהר, פנחס פ"ד:תקכ"ז-תקל"ז

R. Eleazar said: 'There is a mystery relating to the offering in the verse, "I have come to my garden, my sister, my bride... eat, O friends, drink, O beloved" (S.S. 5, 1), which I have seen in the book of Enoch.' Said R. Simeon: 'Tell us what you have seen and heard

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

68 ועי' בזהר פ' בלק דקצ"ג ע"ב

לפי ההערה, קטע זה בזהר, על "הוי אלקי אתה", מוסבר בביאורי הזהר של אדמו"ר האמצעי.

הערת קה"ת

נכתב באר בביאורו לאדה"א והצ"צ שם.

69 ודר"מ ריש ע"ב ובמק"מ שם

מאמר זה עוסק במחלוקת בית שמאי ובית הלל בעניין שבח הכלה: לדעת בית שמאי, גילוי הכלה, כלות הנפש, נמשך לפי מידת העבודה מלמטה; ואילו בית הלל סוברים שההמשכה מלמעלה קודמת.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת שה"ש מח, ד.

70 לבבתני אחותי כלה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם ד, ט.

71 לבבתני אחותי כלה

"לבבתני, אחותי כלה". הפסוק קושר בין כלה לבין הלב, לב, שמה של מלכות.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד:ט

לבבתני אחתי כלה לבבתני באחת מעיניך באחד ענק מצורריך:

בשבת.

Exodus 35:1 שמות ל"ה:א'

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת-כָּל-עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵם הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֲתֶם:

And Moses assembled all the congregation of the children of Israel, and said unto them: "These are the words which the L-RD hath commanded, that ye should do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 וביום השבת יפתח

"שַׁעַר הַחֲצַר הַפְּנִימִית... יִהְיֶה סָגוּר בְּשֶׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפְתָּח". מובא כמקור לגילוי בשבת.

Ezekiel 46:1 יחזקאל מ"ו:א'

כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי ה' שַׁעַר הַחֲצַר הַפְּנִימִית הַפְּנֵה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפְתָּח וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ יִפְתָּח:

Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 ועי' בזהר בראשית דף ח' ע"א

הקטע עוסק ברצון העליון, שלמעלה מהשכל: טעמו נעלה כל כך עד שאי אפשר למסור אותו לאחר, ולכן הוא מופיע כרצון בלבד, כמאמר "שתוק, כך עלה במחשבה".

הערת קה"ת

ראה לקו"ת שו"ש מח, א.

79 ועי' בזהר פ' בראשית דף ח' ע"א

הכוונה היא למקור שבטקסט עצמו. הוזהר מתאר את הלילה שבו הכלה מתחברת לבעלה: החברים מקשטים אותה כל הלילה בדברי תורה, ולמחרת היא נכנסת איתם לחופה.

Zohar, Introduction 13:123-14:132 ספר הזהר, הקדמה י"ג:קכ"ג-י"ד:קל"ב

80 חק וזמן נתן להם

הברכה על הלכנה החדשה: "חק וזמן נתן להם, שלא ישנו את תפקידם; שמחים לעשות רצון קונם".

Sanhedrin 42a:5 סנהדרין מ"ב א:ה'

אֵלָא כְּדָרְב יְהוּדָה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה: "בְּרוּךְ [וכו'] אֲשֶׁר בְּמֵאמְרוֹ בְּרָא שְׁחָקִים, וּבְרוּחַ פִּי כָל צָבָאָם. חַק וְזִמָּן נָתַן לָהֶם שְׁלֹא יִשְׁנוּ אֶת תַּפְקִידָם, שְׁשִׁים וּשְׁמֵחִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם. פּוֹעֲלֵי אֱמֶת שְׁפָעוּלָתָן אֱמֶת. וְלִלְכִנָּה אָמַר שֶׁתַּחַדְשׁ עֲטָרַת תַּפְאֶרֶת לַעֲמוּסֵי בָטָן, שֶׁהָיוּ עֲתִידִיו לַהֲתַחַדֵּשׁ כְּמוֹתָהּ וּלְפָאֵר לְיוֹצְרָם עַל שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְחַדֵּשׁ הַדָּשִׁים".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סנהדרין מב, א.

81 בזהר פ' אחרי דני"ח סע"א

ההערה מפנה לאור התורה על ואתחנן בקשר לקטע זה בזהר.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' ואתחנן ע' ג.

82 ועי' בזהר פ' אחרי דני"ח סע"א

המקור שמצוין בגוף הטקסט. הוזהר שם מצטט את הפסוקים "כולם אליך ישרו" ו"עני כל אליך ישרו", ומפרש ש"בעתו" היא השכינה, שכולם מצפים לה.

Zohar, Achrei Mot 4:30-5:39 ספר הזהר, אחרי מות ד':לי-ה':ל"ט

83 זמין קוב"ה למעבד לישראל

"הקדוש ברוך הוא עתיד לעשות לישראל את כל הדברים הטובים שהבטיח באמצעות נביאי האמת". מובא פירושו של הרמ"ז לביטוי זה.

Zohar, Ki Tisa 4:14-6:22 ספר הזהר, כי תשא ד':י"ד-ו':כ"ב

R. Jose then began by quoting the following verse: "Behold, all they that were incensed against thee shall be ashamed and confounded" (Isa. 41, 11). Said he: "The Holy One, blessed be He, will in the time to come bring to pass all those good things which He promised Israel through the true prophets, and in the hope of which Israel was able to suffer so much in exile. For were it not for those glorious promises which they see written in the Scripture, and which ... they await so eagerly

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

84 בד"ה והי' מספר בני"י

המאמר "והיה מספר בני ישראל" בלקוטי תורה, פרשת במדבר, מובא כאן בשל ביאורו ל"פקדת הארץ".

הערת קה"ת

לעיל פ' במדבר.

85 והיה מספר בני"י

"והיה מספר בני ישראל כחול הים". פתיחת המאמר המצוין.

Hosea 2:1 הושע ב':א'

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר־יֹאמַר לָהֶם לֹא־עָמִי אַתֶּם יֹאמְרוּ לָהֶם בְּנֵי אֱלֹהִים:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 פקדת הארץ

"פקדת הארץ ותשוקקה". הפסוק מובא במאמר המצוין.

Psalms 65:10 תהילים ס"ה:י'

פָּקַדְתָּ הָאָרֶץ וַתִּשְׁקָקֶהּ רַבַּת תַּעֲשָׂרָנָה פֶּלַג אֱלָקִים מְלֵא מַיִם תִּכְיֶנָּה דְּגָנָם כִּי־כֵן תִּכְיֶנָּה:

Thou hast remembered the earth, and watered her, greatly enriching her, with the river of G-d that is full of water; Thou preparest them corn, for so preparest Thou her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 ואתה היינו המשכה מבחי"ח חכמה

קטע מאוחר יותר בפרשת ואתחנן, שאליו מפנה ההערה, מסביר את "ואתה" כהמשכה מחכמה.

Zohar III, 290a זח"ג רצ, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג רצ, א. להלן ואתחנן ז, ב. סידור לט, ג.

88 ואתה היינו המשכה מבחי' חכמה

מובא בהערות קה"ת. האדרא זוטא מתארת את אור החכמה, "תחילת מה שמתגלה", הנמשך מעתיק אל ראש ז"א ומשם דרך הגוף כולו.
Zohar, Idra Zuta 16:69-19:77 ספר הזהר, האדרא זוטא ט"ז:ט-ט"ט:ע"ז

89 ה' אלקי אתה ארוממך

"הוי, אתה אלקי, ארוממך, אודה שמך". הפסוק שהוזהר בפרשת בלק דורש.

Isaiah 25:1 ישעיהו כ"ה:א'

ה' אֱלֹקֵי אֹתָהּ אֲרֹמְמָךְ אֹדֶה שְׁמְךָ כִּי עֲשִׂיתָ פִּלְא עֲצוֹת מְרַחֵק אֲמוֹנָה אֲמֵן:

O L-RD, Thou art my G-d, I will exalt Thee, I will praise Thy name, For Thou hast done wonderful things; Even counsels of old, in faithfulness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 ה' אלקי אתה ארוממך

המקור שמצוין בגוף הטקסט. רבי אלעזר דורש את הפסוק כסוד האמונה; על המילה "אתה" הוא אומר: "זהו הימין".

Zohar, Balak 9:155-12:165 ספר הזהר, בלק ט':קנ"ה-י"ב:קס"ה

91 ועיין בפי' תצוה (דקע"ט ע"ב)

המקור שמצוין בגוף הטקסט. הוזהר שם אומר שהאור העליון והאור התחתון, כשהם כלולים יחד, נקראים "ואתה".

Zohar, Tetzaveh 1:1-2:8 ספר הזהר, תצוה א':ב'-ב':ח'

AND THOU SHALT COMMAND THE CHILDREN OF ISRAEL:... AND THOU BRING NEAR UNTO THEE AARON THY BROTHER. Said R. Hiya: What is the significance of the expression "and thou" in these and other passages, e.g., "And thou shalt speak unto all that are of a wise heart" (XXVIII, 3); "And thou take unto thee principal spices" (Ex. 30, 23)? In all cases it contains a reference to the supernal world, indicating that the Shekinah is joined with Moses.' Said R. Isaac: 'The upper and the lower lights, when united, ... are

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

92 וישם אותה מצבה

יעקב "לקח את האבן... והציב אותה כמצבה", ואז נדר: "והוי יהיה לי לאלקים". הדברים נדונים בסוף המאמר "והוי יהיה לי".

Genesis 28:18 בראשית כ"ח:י"ח

וַיִּשָּׂם יַעֲקֹב עֲלֵי-רֹאשׁוֹ וַיִּקַּח אֶת-הָאֶבֶן אֲשֶׁר-שָׂם מִרְאשׁוֹ וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מִצְבֵּה וַיִּצֹק שָׁמָּן עַל-רֹאשׁוֹ:

And Jacob rose up early in the morning, and took the stone that he had put under his head, and set it up for a pillar, and poured oil upon the top of it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

93 בד"ה כי ההרים ימושו

שם מושווה זמן המקדש לגלות: כיום יש לעורר אהבה באמצעות עבודה והתבוננות, "לעשותה לאהבה"; הדבר נקרא "אחוריים שבפנים", מצב של נפילה ביחס לטבע הנשמה.

הערת קה"ת

לקו"ת תצא מ, ב.

94 כי ההרים ימושו

"כי ההרים ימושו והגבעות תמוטנה, וחסדי מאתך לא ימושו". פתיחת המאמר המצוטט על הפסוק "עיני כלי".

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:י'

כִּי הַהָרִים יָמוּשׁוּ וְהַגְּבְעוֹת תִּמוּטְנָה וְחֲסָדִי מֵאֲתָךְ לֹא-יָמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמוּט אָמַר מֶרְחֶמְךָ ה'

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath compassion on thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 פותח את ידיך

"פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון". הפסוק הבא במזמור, הנקרא כאן כיצירת כלי.

Psalms 145:16 תהילים קמ"ה:ט"ז

פּוֹתֵחַ אֶת-יָדְךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל-חַי רָצוֹן:

Thou openest Thy hand, And satisfiest every living thing with favour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, טז.

96 מקדש אדי' כוננו ידיך

"מקדש ה' כוננו ידיך". הפסוק נקרא כאן כעשיית כלי שיקבל את ההשפעה.

Exodus 15:17 שמות ט"ו:י"ז

תִּבְאֵמוּ וְתִשְׁעֲמוּ בְּהָר נִחְלָתְךָ מִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ פְּעֻלַּתְּ HAVAYAH מְקֻדָּשׁ אֲדִי-נִי כּוֹנְנוּ יָדְךָ:

Thou bringest them in, and plantest them in the mountain of Thine inheritance, The place, O L-RD, which Thou hast made for Thee to dwell in, The sanctuary, O L-rd, which Thy hands have established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טו, יז.

97 שלבו אטום ככתולה

ההערה מפנה לתחילת המאמר הראשון "לריח שמניך", ובאמצעותו לכבא בתרא יב ע"ב, בעניין הביטוי "לבו אטום ככתולה".

הערת קה"ת

עי' רד"ה לריח שמניך הא'. וש"נ מב"ב (יב, ב). [כ].

98 שלבו אטום ככתולה

"הרגל לשתות יין — אף שלבו חתום ככתולה, היין פותח אותו". המקור שמציינת הערת קה"ת לביטוי.

Bava Batra 12b:8-9 בבא בתרא י"ב ב:ח'-ט'

אָמַר רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: הָרְגִיל פִּינִי, אָפִילוּ לְבוֹ אָטוּם כְּכַתּוּלָה - יֵין מְפֻקָּחוֹ, שְׁנָאֲמַר: "וְתִירוּשׁ יְנוּכָב בְּתָלוּת". אָמַר רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: פְּשִׁיטָא, חֵלֶק בְּכוֹר וְחֵלֶק פְּשׁוּט - יְהַבִּינוּ לָקָה אֶחָד מִצָּרָא. יָבֹם - מָא?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כה, ח.

104 בתוכו לא נאמר

מצוטט בהערת קה"ת: "לא נאמר 'בתוכו' אלא 'בתוכם', כלומר בתוך כל אחד ואחד מהם"; שכן מקום משכנה האמיתי של השכינה הוא בנפש הסהורה.

Reshit Chokmah, Gate of Love 6:33 ראשית חכמה, שער האהבה ר"ל"ג

נמצא כי עיקר דירת השכינה אינה אלא בנפש הזכה, והיינו (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, פירוש בתוך קרבם, וזו היא בחינה אחת מענין בריאת האדם על ידי הנשמה שהיא חלק אלוה ממעל, ועל ידה הקדוש ברוך הוא מתדבק עם האדם להצילו וכאשר יקראוהו שיענהו, כמו שכתוב (משלי יז, יז) ואח לצרה יולד, וכיוצא (תהלים צא, טו) יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו, וזו בחינה בישראל יותר מהאומות.

Hamesorah Publishers, Jerusalem 2005 (CC-BY-NC)

105 בתוכו לא נאמר אלא בתוכם

ההערה מונה מקומות שבהם השלייה מביא גם הוא את הדרשה "לא נאמר בתוכו אלא בתוכם".

הערת קה"ת

ר"ח (שי' האהבה פ"ו קרוב לתחלתו). ובשלי"ה (שי' האותיות אות ל'. מס' תענית בד"ה מענין העבודה. פי' תרומה חלק תו"א — שכה, ב. שכו, ב. — ועוד). עי' ר"פ נשא (ב, סע"ב) ורש"י.

106 משחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה

"מיום שחרב בית המקדש, אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד".

Berakhot 8a:18-19 ברכות ח' א' י"ח-י"ט

והיינו דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא: מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אביי: מריש הנה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא. פיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא — מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד — לא הנה מצלינא אלא היכא דגריסנא.

That agrees with what R. Hiyya b. Ammi said in the name of 'Ulla : Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, blessed be He, in His Universe the four cubits of Halakah alone. And Abbai said ; At first I used to study at home and pray in Synagogue, but after hearing the statement of R. Hiyya b. Ammi in the name of 'Ulla — "Since the day the Temple was destroyed, there is left to the Holy One, ... ,blessed be He

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות ח, א.

107 בכל לבי דרשתיך

"בכל לבי בקשתיך". הכלי המקבל את השפע.

Psalms 119:10 תהילים קי"ט:

בכל-לבי דרשתיך אלי-תשגני ממצותיך:

99 באר חפרוה שרים

"באר חפרוה שרים, כרוה נדיבי העם". הפסוק נקרא כאן כפתחת הכלי ועיצובו.

Numbers 21:18 במדבר כ"א:י"ח

באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחקק במשענתם וממדבר מתנה: The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And ;from the wilderness to Mattanah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

100 באר חפרוה שרים

ההפניה שבטקסט עצמו (נדפסה כשער ל"א, שער הארת המוחין, פרק ז'). האריז"ל מסביר את "באר חפרוה שרים" בהקשר של התהוות הנוקבא פנים בפנים, ומדוע נקרא הזיווג אכילה; הוא מצטט את כתובות ואת "אכלה ומחתה פיה".

Sefer Etz Chaim 32:7 עץ חיים ל"ב:ז

... עוד יש לפרש פירוש ב' בזה הפסוק ויתבאר למטה. ונבאר פסוק אחר באר חפרוה שרים וגוי ובאור באר חפרוה שרים יובן במה שנודע כי הנה הנוק' של ז"א הנקראת רחל בהיותה אב"א עמו הנה הראש שלה היה מחצי ת"ת תחתון שלו נמצא כי סיום ת"ת של ז"א שהוא פי האמה שלו ממנו נעשה פי הנקבה אשר הוא בסיום ראש שלה וכאשר אח"כ חזרו להיותה פכ"פ ועלתה כל שיעור קומת ז"א נמצא כי מה שבהיותה אב"א היה ראש שלה נתהווה עתה כחי' ת"ת שלה ואתו הבחי' שהיה תחלה מקום הפה ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

101 ובפע"ח שער ק"ש שעל המטה

שם מוסבר שחמש הגבורות של הזכר, הניתנות בייחוד הראשון, מאפשרות לנקבה לקבל; קודם לכן היא נקראת נער בלי ה', כמי שלבה "אטום כבתולה" ואינו מתעורר לאהבה ויראה. מובאים שם פרי עץ חיים הנוכר, ונאמר שכאן "כלי חסרה את הה' של "כלה".

הערת קה"ת

ראה גם לקו"ת שה"ש ב, ד.

102 ובפע"ח שער ק"ש שעל המטה פי"א

ההפניה שבטקסט עצמו. היא מסבירה את "אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי": בזיווג הראשון נותן הזכר לנקבה את חמש הגבורות שעושות אותה לכלי, ולמעלה היד העליונה יוצרת את הכלי הזה.

Pri Etz Chaim, Gate of the Recitation of the Shema Before

Retiring 11:44 פרי עץ חיים, שער קריאת שמע שעל המטה י"א:מ"ד

... וכי' תיבת יש בלחש הזה, נגד שם הוי"ה, ויש בה קי"ו אותיות, והוא נגד אהיה מרובע, שעולה מ"ד, ושם הוי"ה המרובע שעולה ע"ב, בין הכל קי"ו, שהוא ג"כ ביסוד אמא, שנותנין אותה למלכות ביחוד ק"ש. ויכוין שמכח אלו הבי' שמות, הוא מברייח הקליפות וממשיך עליו הקדושה:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

103 ועשו לי מקדש

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

Exodus 25:8 שמות כ"ה:ח

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:

And let them make Me a sanctuary, that I may dwell among them.

112 כי בועליך עושיך

הגמרא מביאה את הפסוק הזה כהוכחה לכך שאישה כורתת ברית רק עם מי שעשה אותה כלי – הלימוד המצוטט בסוף החלק הקודם.

Sanhedrin 22b:3-4 סנהדרין כ"ב ב:ג-ד'

אמר רב שמואל בר אבוןא משמיה דרב: אשה גולם היא, ואינה כורתת ברית אלא למי שעשהא כלי, שנאמר: "כי בעליך עשיה הי צבאות שמו". תנא: אין איש מת אלא לאשתו, ואין אשה מתה אלא לבעלה. אין איש מת אלא לאשתו, שנאמר: "וימת אלימלך איש נעמי". ואין אשה מתה אלא לבעלה, שנאמר: "ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

113 משיביע לכל חי רצון

"פותח את ידך ומשיביע לכל חי רצון". הביטוי האחרון בפסוקי המאמר, הנקרא כתיאור של שביעה לאחר זיווג.

Psalms 145:16 תהילים קמ"ה:ט"ז

פותח את ידך ומשיביע לכל חי רצון:

Thou openest Thy hand, And satisfiest every living thing
with favour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 ואל אישך תשוקתך

"ואל אישך תשוקתך". התשוקה מתוארת כמצב של ריחוק שקודם לזיווג.

Genesis 3:16 בראשית ג:ט"ז

אליהאשה אמר הרבה ארבה עצבונה והרבה בעצב תלדי בנים ואל אישה תשוקתך והוא ימשל בך:

Unto the woman He said: 'I will greatly multiply thy pain and
thy travail; in pain thou shalt bring forth children; and thy
'desire shall be to thy husband, and he shall rule over thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
בראשית ג, טז.

115 ועביד נייחא לה

ההפניה שבטקסט עצמו. בתחילת פרשת נח מתאר הזוהר את הנהר היוצא ונכנס לגן, משקה אותו מלמעלה ו"משקט אותו", וכך הוא נושא פירות.

Zohar, Noach 1:1-12 ספר הזוהר, נח א:א-י"ב

R. Eleazar said: 'The term "These are", as we have learnt, al-
ways implies that something spoken of before in the text is
now of no account. Now it is written above in the account of
the Creation1Where also we find the expression 'these are
the generations, (Gen. 2, 4). that "A river went out from
Eden to water the garden and from thence it was parted,
etc." (Gen. 2, 10). That stream which flows perennially en-
tered the Garden to water it from the supernal waters, and
... ,brought gladness to it

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

116 כה תברכו

"כה תברכו את בני ישראל". פתיחת הביאור המצוטט.

Numbers 6:23 במדבר ו:כ"ג

דבר אל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם:

Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye'
shall bless the children of Israel; ye shall say unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

With my whole heart have I sought Thee; O let me not err
from Thy commandments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

108 נשא את ראש בני גרשון

"שאו את ראש בני גרשון גם הם". פתיחת הביאור המצוטט.

Numbers 4:22 במדבר ד:כ"ב

נשא את־ראש בני־גרשון גם־הם לבית אבתם למשפחתם:

Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers'-
houses, by their families

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 ידיך הוא לשון יודין

על "פותח את ידך" אומרים התיקונים: "אל תקרי ידיך אלא יודיך", שתי יודיך; והם מדברים על המקום שבו הן נפתחות.

Tikkunei Zohar 7b:2 תקוני זוהר ז' ב:ב'

ועוד רוא נקודי צריה לאחזרא עליהו, פתח בחושבן אותיותיו איהו
יו"ד, וכתוב (תהלים קמה טז) פותח את ידך ומשיביע לכל חי רצון,
ואוקמוהו אל תקרי ידך אלא יודיך, ואיננו י"י מן יאהדונה", ובאן
אתר מתפתחין בקריצא דאיהו פתח, ואיהו מפתח כליל אהדונה שית
אתון באמצע י"י, ותרין יודין עם רקיע דאיהו ו' סליק לחושבן יהו"ה.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה ת"ז בהקדמה (ז, ב). סידור האריו"ל במקומו. ועוד.

110 אין האשה כורתת ברית אלא

"אשה אינה נוצרת, ואינה כורתת ברית אלא עם מי שעשה אותה כלי, כמו שנאמר: 'כי בעלך עושיך'".

Sanhedrin 22b:3-4 סנהדרין כ"ב ב:ג-ד'

אמר רב שמואל בר אבוןא משמיה דרב: אשה גולם היא, ואינה כורתת
ברית אלא למי שעשהא כלי, שנאמר: "כי בעליך עשיה הי צבאות
שמו". תנא: אין איש מת אלא לאשתו, ואין אשה מתה אלא לבעלה.
אין איש מת אלא לאשתו, שנאמר: "וימת אלימלך איש נעמי". ואין
אשה מתה אלא לבעלה, שנאמר: "ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סנהדרין כב, ב.

פסקה 4

111 כי בועליך עושיך

"כי בועליך עושיך, הוי צבאות שמו". הי כבעל של כנסת ישראל.

Isaiah 54:5 ישעיהו נ"ד:ה'

כי בעליך עשיה הי צבאות שמו וגאלך קדוש ישראל אלקי כל־הארץ
יקרא:

For thy Maker is thy husband, The L-RD of hosts is His
name; And the Holy One of Israel is thy Redeemer, The G-d
of the whole earth shall He be called

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נד, ה.

117 ואשה כי תדור כו' בבית אביה בנעוריה

"ואשה כי תדור נדר להווי... בית אביה בנעוריה". דיני הנדרים בפרשת מטות, שהמאמר אומר שכעת אפשר להבין.

Numbers 30:4 במדבר ל':ד'

וְאִשָּׁה כִּי־תִדּוֹר נָדָר לָהּ וְאָסְרָה אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנַעֲרִיהָ:

Also when a woman voweth a vow unto the L-RD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in
,her youth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Pardes Rimmonim (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Pri Etz Chaim (Public Domain); Hamesorah Publishers, Jerusalem 2005 (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/matos/5

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק